

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

І.Ю.Кисільова

СТРАХОВІ ПОСЛУГИ

Запоріжжя
2019

Тема 1. СТРАХОВІ ПОСЛУГИ. РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ. СТРАХОВИЙ РИНОК

Мета: визначити економічні характеристики, особливості та якісні характеристики страхових послуг; особливості процесу реалізації страхових послуг; визначити якісні характеристики страхових послуг.

📖 Питання для самостійного вивчення

1. Сутність страхової послуги як товару страхового ринку.
2. Значення маркетингу в основній діяльності страхових компаній.
3. Посередницька діяльність у сфері страхових відносин.
4. Реклама в страхуванні.
5. Об'єднання страховиків та їх функції. Функції та завдання Ліги страхових організацій та страхових пулів.
6. Ліцензування страхової діяльності.
7. Сучасний стан страхового ринку України.

📖 Основні терміни і поняття

Страхова послуга, процес реалізації страхових послуг, аквізиція, андерайтинг, страхові агенти, брокерська діяльність, маркетинг у страхуванні, маркетингове дослідження, реклама, андерайтер, страховий ринок, страхова організація, кептивна страхова організація, страхова група, страховий агент, страховий брокер, страхування карго, страхування каско, страхове бюро, страховий пул, товариство взаємного страхування, ліцензування страхової діяльності, абандон, аддендум, біндер, бордеро, дисклауз, диспашер, іррейта, клаузула, ріторно, сюрвейер, шедула, шомаж.

Законодавчі та нормативні акти:

1. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів) : Постанова Кабінету Міністрів України від 07.12. 2016 р. № 913. URL : <https://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/913-2016-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

2. Про затвердження Положення про особливі умови діяльності страхових брокерів : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.1999 р. №747. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/747-99-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

3. Про затвердження Положення про порядок провадження діяльності страховими посередниками : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.1196 р. № 1523. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1523-96-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

4. Про страхування: Закон України . *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 18. ст. 78. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>. (дата звернення: 15.09.2019).

Література: Основна: [1,2,7]. Додаткова: [1,2, 4].

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Зробіть огляд ситуації на страховому ринку України на дату виконання завдання: кількість страховиків, їх види, основні послуги, загальні тенденції розвитку.

Завдання 2. Оберіть страхову компанію України, надайте її коротку характеристику та опишіть вплив мікро- та макросередовища на діяльність страховика.

Завдання 3. Виконайте SWOT-аналіз страхової компанії або її окремої послуги.

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

Підготувати відповіді на ситуаційні завдання. Обов'язково надати посилання на відповідні нормативно-правові акти, які використано при розв'язанні завдання.

Завдання 1.

Страхова компанія, яка надає послуги зі страхування життя, здійснює вкладення коштів сформованих резервів у дозволені активи. Активи, які приймаються для представлення коштів страхових резервів із страхування життя, відповідають умовам безпечності, прибутковості, ліквідності та диверсифікованості.

Дайте відповіді на такі запитання:

1) активами яких категорій мають бути представлені кошти страхових резервів зі страхування життя?

2) чи існують обмеження обсягів вкладень у банківські депозити, нерухоме майно та цінні папери, що емітуються державою?

3) яким вимогам повинні відповідати акції, облігації українських та іноземних емітентів, якщо страхова компанія обирає зазначені категорії активів для представлення страхових резервів?

4) чи має право страхова компанія розміщувати кошти страхових резервів у правах вимоги до перестраховиків?

5) чи можуть прийматися для представлення страхових резервів зі страхування життя акції, емітовані будь-яким страховиком?

Завдання 2.

Новостворена страхова компанія „Дельта” планує отримати ліцензію на страхування життя. У Державну Комісію з регулювання ринків фінансових послуг України страховик подає такі документи:

- копії установчих документів та копію свідоцтва про реєстрацію;
- довідку банку, що підтверджує сплачений статутний фонд у розмірі 1 млн євро;
- правила (умови) страхування;
- економічне обґрунтування запланованої страхової діяльності;
- інші необхідні документи.

Поясніть, чи буде надана ліцензія страховій компанії, і протягом якого терміну державна Комісія з регулювання ринків фінансових послуг України зобов'язана розглянути подані документи.

Завдання 3.

При вивченні страхового ринку необхідно поєднувати глибокий та всебічний аналіз економічних показників з ретельним дослідженням психології страхувальників, їх намірів відносно укладання тих або інших договорів страхування. До цієї роботи залучаються кваліфіковані соціологи та психологи. Суттєву роль у системі вивчення попиту відіграють страхові агенти. Робота по дослідженню попиту на страхові послуги суттєво полегшується, якщо в страховій компанії проведена повна уніфікація обліково-економічної інформації. У зв'язку з цим важливу роль відіграє опитування страхувальників.

Опитування страхувальників є цілеспрямованою постановкою питань певні групі клієнтів страховика, розмір якої відповідає завданням опитування та за допомогою якої можна отримати узагальнені дані про минулу, поточну або майбутню кон'юнктуру ринку і фактори, що її визначають. В якості прикладу у додатку 1 наведено опитувальний лист страховика.

За допомогою опитування є можливим пояснення процесу споживання страхових послуг. Усі фактори, про які страхувальник може дати будь-які відомості, є предметами опитування страхувальників. Страхувальник відповідає на питання не лише про факти, алей й погляди, свої думки відносно страхового ринку.

Важливою інформацією для довгострокового прогнозу страхового ринку є такі дані:

- про розвиток потреб та зміну їх структури;
- про теперішню та майбутню поведінку споживача на ринку та в процесі споживання;
- про ступінь забезпеченості та про запаси споживчих товарів окремих осіб і домашніх господарств;
- про використання заробітку або купівельного вводу та мотиви нагромадження;
- про способи використання споживчих товарів тощо.

На основі наведеної інформації розробіть власний опитувальний лист, причому для кожного питання необхідно перевірити:

- 1) чи дійсно необхідне це питання та чому?
- 2) чи достатньо доля очікуваної інформації одного питання або слід поставити декілька запитань або підрозділити їх?
- 3) чи повністю охоплюють питання відповідну галузь, про яку необхідна інформація?

Завдання 4.

Страховий брокер – компанія „ЛТД” для одержання свідоцтва про внесення до державного реєстру страхових та перестрахових брокерів подає до Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України усі необхідні документи. Відповідно до чинного законодавства дайте відповіді на такі запитання:

- 1) протягом якого строку Держфінпослуг повинна надати рішення щодо включення до реєстру або відмови у цьому проханні?
- 2) що є підставами для відмови у внесенні страхового брокера до державного реєстру?
- 3) що є підставою для видачі Держфінпослуг свідоцтва про внесення до реєстру?
- 4) право надання яких послуг страховим та перестраховки брокером засвідчує надане свідоцтво?
- 5) які вимоги до страхових та перестрахових брокерів висуваються Держфінпослуг після видачі свідоцтва під час провадження посередницької діяльності у страхуванні та перестраховуванні?
- 6) в якому разі свідоцтво підлягає переоформленню?
- 7) в якому разі відбувається видача дублікату свідоцтва про внесення до державного реєстру страхових та перестрахових рокерів?
- 8) як здійснюється контроль за діяльністю страхових (перестрахових) брокерів і в яких випадках Держфінпослуг приймає розпорядження про виключення страхових (перестрахових) брокерів з реєстру?

Завдання 5.

В умовах можливого вибору страхової компанії та широкого переліку страхових послуг перед страховим агентом виникає завдання: добре знати професійну орієнтацію, звички своїх потенційних клієнтів, їх страхові інтереси. Серед усієї сукупності потенційних клієнтів, які проживають або працюють в зоні обслуговування страхового агента, виділяють „групу лідерів”, яка віддає перевагу договорам страхування на великі суми з даною страховою компанією. Завдання страхового агента полягає в тому, щоб підтримувати гарні між особові відносини з цією групою при укладанні та обслуговуванні договорів страхування. З цією метою рекомендується страховому агенту формувати інформаційне досьє на кожного з учасників „групи лідерів”. Приклад формуляра інформаційного досьє наведено у додатку 2.

Володіючи наведеною інформацією, яка в своїй більшості має конфіденційний характер, страховий агент буде свою подальшу роботу з урахуванням інтересів, звичок, особливостей характеру страхувальника. Західний страховий менеджмент рекомендує страховому агенту проявляти максимум запобігливості, уваги до учасників „групи лідерів”, використовуючи кожен можливість (день народження, іменини, сімейне свято, Різдво, Пасха та ін.) для вираження знаків уваги від імені та за дорученням страхової компанії.

На основі наведеної інформації розробіть власне інформаційне досьє страхувальника.

Завдання 6.

Страхові компанії „Сонце” та „ЛТД” звернулися в Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України для отримання ліцензії на провадження діяльності з обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.

Страхова компанія „Сонце” функціонує на страховому ринку 7 років, при цьому 3 роки надає страхові послуги з добровільного страхування цивільної

відповідальності власників наземного транспорту. Страховик на будь-яку дату має перевищення фактичного запасу платоспроможності над нормативним не менше, ніж 25 %. За погодженням із МТСБУ гарантійний внесок до фонду захисту потерпілих здійснений у розмірі 100 тис. євро.

Страхова компанія „ЛТД” функціонує на страховому ринку 5 років, у тому числі займається страхуванням наземних транспортних засобів 2,5 роки. Страховик має аналогічний зі страховою компанією „Сонце” рівень перевищення фактичного запасу платоспроможності над нормативним. Страхова компанія сплатила до фонду захисту потерпілих гарантійний внесок у розмірі 200 000 євро, погодивши дану суму із МТСБУ.

Дайте відповіді на такі запитання:

1) чи мають право отримати страховики ліцензії на здійснення обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників наземних транспортних засобів, якщо показники діяльності наведених страховиків відповідають необхідним вимогам, при цьому заявники не мали збитків за фінансовий звітний рік, який передував даті подання документів?

2) які документи слід подати для отримання ліцензії?

3) в яких випадках здійснюється переоформлення ліцензії?

4) чи існують підстави для видачі дубліката ліцензії?

5) за яких умов Держфінпослуг може зупинити та анулювати дію ліцензії?

Завдання 7.

Загальна сума технічних резерв страхової компанії, яка надає послуги за видами страхування, іншими, ніж страхування життя, складає 2,574 млн грн, у тому числі резерв заявлених, але не виплачених збитків – 72,0 тис. грн. страховки, здійснюючи фінансову діяльність із розміщення коштів страхових резервів, повинен дотримуватися умов щодо безпечності, прибутковості, ліквідності та диверсифікованості.

Дайте обґрунтовану відповідь щодо правильності представлення технічних резервів окремими категоріями активів, а саме:

1) грошові кошти – 357,4 тис. грн;

2) банківські вклади та валютні вкладення згідно з валютою страхування – 1,8 млн грн, у тому числі у банку „А” – 320 тис. грн, у банку „Б” – 525 тис. грн, у банку „В” – 513 тис. грн;

3) інвестиції в економіку України за напрямами, визначеними Кабінетом Міністрів України – 500 тис. грн, у тому числі вкладення в окремий об'єкт інвестування – 195 тис. грн, зокрема в придбання цінних паперів, емітованих Державною іпотечною установою;

4) банківські метали – 389 тис. грн.

Завдання 8.

У результаті ДТП повністю знищений застрахований автомобіль. Договір страхування укладений із компанією „Оберіг”. Для з'ясування обставин і причин настання страхового випадку страховик вирішив залучити до справи аварійного комісара, який є співзасновником цієї страхової компанії. Аварійний комісар, Терещенко О.В., має вищу освіту, стаж практичної діяльності за

спеціальністю п'ять років, два роки тому пройшов атестацію як експерт певної спеціальності.

Дайте відповіді на такі запитання:

1) якими нормативно-правовими документами регламентується порядок провадження діяльності аварійних комісарів?

2) перерахуйте основні вимоги, що висуваються до осіб, які мають бажання працювати аварійними комісарами;

3) які права та обов'язки має аварійний комісар відповідно до укладеного зі страховиком договору?

4) чи має право аварійний комісар Терещенко О.В. з'ясувати обставини і причини настання страхового випадку для страхової компанії „Оберіг“?

Завдання 9.

Страхова компанія надає страхові послуги зі страхування іншого, ніж страхування життя, у тому числі може укласти договори обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.

Дайте відповіді на такі запитання:

1) які страхові резерви (технічні або математичні) повинна формувати страхова компанія?

2) який склад технічних резервів, які зобов'язаний формувати та вести облік страховик?

3) чи може страховик змінити склад технічних резервів? Якщо може, то наведіть їх оновлений склад.

4) як розраховується резерв незароблених премій згідно із Законом України „Про страхування“?

5) в яких випадках страховик може здійснити розрахунок резерву незароблених премій методом „1/365“, „1/24“?

6) у чому полягає сутність розрахунку резерву незароблених премій методом „1/365“?

7) у чому полягає сутність розрахунку резерву незароблених премій методом „1/24“?

Завдання 10.

Страхова компанія надає послуги з укладання договорів страхування інших, ніж страхування життя. З початку календарного року компанія формує та обліковує такі технічні резерви:

- резерв незаробленої премії;
- резерв заявлених, але не виплачених збитків;
- резерв збитків, які виникли, але не заявлені;
- резерв катастроф;
- резерв коливань збитковості.

Дайте відповіді на такі запитання:

1) чи існує інший порядок формування та обліку технічних резервів?

2) за допомогою якого методу можна визначити резерв незаробленої премії?

3) яка структура технічних резервів за умови розрахунку резерву незаробленої премії:

а) методом „1/365“?

б) методом „1/24”?

в) методом „1/4” (або „плаваючих кварталів”).

4) чи є різниця в складі формування технічних резервів (якщо вони формують лише два їх підвиди) в разі отримання права на укладання договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів?

Завдання 11. Страхова компанія «Життя» представила таку інформацію для отримання ліцензії: заяву про видачу ліцензії; 2. копію свідоцтва про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності, засвідчену нотаріально; 3. копії установчих документів, засвідчені в установленому законодавством порядку; 4. довідку з банку про наявність сплаченого статутного капіталу в сумі 500000 грн.; 5. свідоцтво про реєстрацію в Державній комісії з цінних паперів і фондового ринку першого впуску акцій на суму 500000 грн. 6. правила (умови) страхування; 7. економічне обґрунтування запланованої страхової діяльності; 8. інформацію про учасників страховика; 9. інформацію про голову виконавчого органу та його заступників, яка підписана керівником страховика і скріплена печаткою, копію диплома голови виконавчого органу страховика про вищу економічну або освіту, копію диплома головного бухгалтера про вищу економічну освіту, засвідчені печаткою страховика і відповідним підписом.

Чи достатньо наведеного переліку документів для отримання ліцензії?

Завдання 12. Приватна юридична компанія є страховим агентом страхової компанії «Лідер». Юридичною компанією на правах агента укладено договір страхування будівельного підприємця від усіх ризиків (страховий тариф 3,0%) і договір страхування ризиків монтажних робіт (страховий тариф 3,5%) на страхові суми відповідно 500 тис. грн. і 700 тис. грн. Агентським договором передбачено, що комісійна винагорода становить 7% від сплачених премій. Розрахувати обсяг комісійної винагороди агента. Вказати, хто сплачує комісійну винагороду страховому агенту і пояснити відмінності між страховими агентами і страховими брокерами.

Питання для самоконтролю

1. Визначте сутність, властивості та якісні характеристики страхових послуг.
2. Поясніть принципи визначення вартості і споживчої вартості страхових послуг.
3. Охарактеризуйте процес реалізації страхових послуг.
4. Охарактеризуйте канали реалізації страхових послуг та методи оцінки ефективності каналів реалізації.
5. Визначте мету і завдання маркетингу в страхуванні.
6. Охарактеризуйте значення маркетингових досліджень для розробки

маркетингової стратегії страхової компанії. Проаналізуйте алгоритм маркетингових досліджень у страхуванні.

7. Визначте основні напрямки маркетингової політики страховика.

8. Охарактеризуйте способи поширення, функції та види реклами в страхуванні.

9. Охарактеризуйте загальні принципи організації діяльності страхових посередників.

10. Охарактеризуйте умови проведення агентської та брокерської діяльності.

11. Визначте тенденції розвитку та проблеми страхового ринку України.

12. Надайте загальну характеристику світового страхового ринку.

13. Визначте особливості функціонування страхового ринку України.

14. Охарактеризуйте внутрішню систему та зовнішнє оточення страхового ринку.

15. Охарактеризуйте розвиток ринку страхування життя в Україні.

16. Охарактеризуйте діяльність об'єднань страховиків в Україні.

17. Визначте особливості діяльності страхових бюро.

18. Охарактеризуйте принципи діяльності страхових посередників.

19. Проаналізуйте принципи державного регулювання страхової діяльності.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Процес підготовки до укладення договору – це:

- а) андерайтинг;
- б) аквізиція;
- в) перестраховання;
- г) брокераж.

2. Фізичні або юридичні особи, які виконують посередницькі функції на страховому ринку від імені та за дорученням страховика – це:

- а) брокери;
- б) агенти;
- в) актуарії;
- г) сюрвейери.

3. Експерт, який оцінює наслідки страхового випадку в автотранспортному страхуванні – це:

- а) андерайтер;
- б) аквізитор;
- в) аварійний комісар;
- г) актуарій.

4. Процес попередньої оцінки потенціального об'єкта страхування –це:

- а) андерайтинг;
- б) аквізиція;
- в) фронтування;
- г) цесія.

5. До якісних показників страхових послуг належать:

- а) якість юридичної підготовки договорів;
- б) тривалість договору страхування;
- в) імідж страхової організації;
- г) відповідність умов страхування (правил, договорів) реальним потребам страхувальника.

7. Дозволяє визначити ефективність каналів реалізації страхових послуг...

- а) функціональна карта;
- б) страховий поліс;
- в) сліп;
- г) клаузула.

8. Формування споживчого попиту на страхові послуги включає в себе...

- а) зв'язки страховика з громадськістю (public relations) ;
- б) реклама;
- в) високий сервіс обслуговування;
- г) матеріальні та моральні форми заохочення постійних клієнтів.

9. Реклама, яка використовується для того, щоб ввести нові настанови поведінки та споживання (як, наприклад, «Зелена карта», страхування непередбачених медичних витрат при виїзді за кордон тощо) – це:

- а) реклама-антена;
- б) реклама-підсилювач;
- в) реклама-фокус;
- г) реклама-призма.

10. Реклама, мета якої пристосувати рекламні звернення до різних груп споживачів та різних видів страхових послуг – це:

- а) реклама-антена;
- б) реклама-підсилювач;
- в) реклама-фокус;
- г) реклама-призма.

1. Нагляд та контроль за страховою діяльністю в Україні здійснює...

- а) Ліга страхових організацій України;
- б) Моторне (транспортне) страхове бюро;
- в) Державна Комісія з регулювання ринків фінансових послуг;
- г) Укрстрахнагляд.

2. Фізичні або юридичні особи, які виконують посередницькі функції на страховому ринку від імені та за дорученням страховика – це:

- а) брокери;
- б) агенти;
- в) актуарії;
- г) сюрвейери.

3. Об'єднання страховиків, яке надає послуги із страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів – це:

- а) Медичне бюро;
- б) Моторне транспортне бюро;
- в) перестраховочний пул;
- г) Ліга страхових організацій України.

4. За галузевою ознакою страховий ринок поділяється на:

- а) національний та світовий;
- б) зовнішній та внутрішній;
- в) насичений та ненасичений;
- г) майнового та особистого страхування.

5. Чи несе брокер відповідальність за платоспроможність страховика?

- а) ні;
- б) так;
- в) лише в страхуванні життя;
- г) лише з ризикових видів страхування

6. Чи вважається страховий продукт реалізованим, якщо під час дії договору страхування не настав страховий випадок?

- а) лише частково;
- б) так, у повному обсязі;
- в) ні, бо не сплачено страхове відшкодування;

г) ні, оскільки страховик не виконав усіх зобов'язань.

7. Аквізіція – це:

- а) діяльність страховика, спрямована на збільшення кількості договорів страхування;
- б) діяльність страховика, спрямована на перестраховання частини ризику;
- в) попередня оцінка об'єкту страхування;
- г) процес розрахунку страхових тарифів.

8. Страхове поле – це:

- а) максимальна кількість об'єктів, які можна застрахувати;
- б) максимальна кількість видів страхування;
- в) перелік об'єктів, прийнятих на страхування.
- г) немає правильної відповіді.

9. За територіальною ознакою страховий ринок поділяється на ринки:

- а) майнового та особистого страхування;
- б) авторитарний та ліберальний;
- в) насичений та ненасичений;
- г) національний та світовий.

10. Попит на страхові послуги на ринку формують:

- а) страхові компанії;
- б) природні страхові події;
- в) засоби масової інформації;
- г) техногенні аварії та інші катаклізми.

11. Маркетингова політика страховика спрямована на:

- а) збільшення обсягу страхової премії;
- б) розробку конкурентоспроможних страхових продуктів;
- в) розширення страхового поля;
- г) підвищення іміджу компанії.

Тема 2. СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ ТА ПЕНСІЙ. ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ

Мета заняття: визначити класифікацію особистого страхування; визначити особливості надання страхових послуг з особистого страхування; проаналізувати програми медичного страхування; проаналізувати умови страхування та умови договорів страхування життя.

📖 Питання для самостійного вивчення

1. Необхідність і значення страхового захисту життя.
2. Місце страхових компаній та недержавних пенсійних фондів у реалізації реформи пенсійного забезпечення України.
3. Страхові ануїтети.
4. Кредитне страхування життя.
5. Обов'язкове страхування від нещасних випадків на транспорті.
6. Аналіз основних систем фінансування сфери охорони здоров'я.

✍ Основні терміни і поняття

Страховання життя, змішане страхування життя, викупна сума, таблиці дожиття (смертності), комутаційні числа, страхування додаткової пенсії, страхування дітей, страхування до вступу в шлюб, довічне страхування, страхування пенсій, нещасний випадок, страхування від нещасного випадку, добровільне та обов'язкове страхування від нещасного випадку, індивідуальне та колективне страхування від нещасного випадку, тимчасова непридатність, медичне страхування, асистанс.

Законодавчі та нормативні акти:

1. Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті : Постанова Кабінету Міністрів України від 14.08.1996 р. № 959. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-96-п>.

2. Про затвердження Положення про порядок і умови обов'язкового особистого страхування працівників відомчої пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд) : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.04.1995 р. № 232. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232-95-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

3. Про затвердження Порядку та умов обов'язкового державного страхування спортсменів вищих категорій : Постанова Кабінету Міністрів України від 31.05.1995 р. № 378. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/378-95-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

4. Про затвердження Порядку та умов обов'язкового страхування медичних працівників та інших осіб на випадок зараження вірусом імунодефіциту людини при виконанні професійних обов'язків : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.10.1998 р. № 1642. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1642-98-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

5. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 р. №1057-IV. URL: <http://www.rada.gov.ua/>. (дата звернення: 15.09.2019).

Література: Основна: [5 –9,13]; Додаткова: [4-7]

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Оберіть страхову компанію України, яка надає послуги із страхування життя або особистого страхування, надайте її коротку характеристику та підготуйте докладний опис страхової послуги зі страхування життя або з особистого страхування обраної страхової компанії за планом:

1. Зміст послуги (Що являє собою послуга? Основні умови послуги. Чи підходить дана послуга для будь-якого сегменту ринку? Які варіанти можуть бути запропоновані в іншому випадку?).

2. Позиціонування послуги (Що є найважливішою характеристикою послуги з точки зору споживача? Чи є послуга автономною, або вписується в

існуючу лінійку?).

3. Організація поширення послуги (Ціна в порівнянні з аналогічними послугами. Конкурентні переваги).

Приклади розв'язання задач

Приклад 1. Жінка у віці 30 років уклала договір страхування життя терміном на 15 років. Щорічний внесок 1 000 гр. од. Страхова сума 16620 гр.од. Страхове покриття: дожиття та смерть. Визначте викупну суму (терміни 1,2,3,4,5, років).

Розв'язання

Розраховані величини викупної суми наведено в таблиці:

Роки	1	2	3	4	5
Гарантована викупна сума, гр.од	755	1567	2441	3242	4075

Приклад 2. Клієнт уклав договір страхування життя на 20 років, страхова сума 101806 гривень. Визначте величину викупної суми після дев'яти повних років дії договору страхування.

Розв'язання

Коефіцієнт викупної суми складає 272 одиниці на 1000 гривень страхової суми, тобто:

$$\text{Викупна сума} = (101\,806 / 1000) \cdot 272 = 27\,691 \text{ грн.}$$

Розрахована викупна сума, разом із належною частиною негарантованого бонуса (Додаткового інвестиційного доходу), відповідною частиною спеціального фонду індексації, буде виплачена страхувальнику після утримання податків, передбачених чинним законодавством України.

Приклад 3. Страхова компанія уклала договір з виробничим підприємством щодо добровільного медичного страхування 100 працівників. Середня вартість обслуговування в поліклініках, з якими страхова компанія має договір, складає 1400 грн., в середньому за рік за медичною допомогою звертається кожна десята особа, лікується в стаціонарних умовах кожна тридцята застрахована особа, середня вартість лікування одного хворого в стаціонарах, з якими страхова компанія має договір, становить 1700 грн. Накладні витрати медичної страхової компанії на здійснення страхування з розрахунку на одного застрахованого складають в середньому 150 грн., запланований прибуток – 20%. Обчисліть річний страховий внесок виробничого підприємства з колективного медичного страхування.

Розв'язання

1. Ймовірність звернення за допомогою за програмою «Поліклініка» 0,1 (10:100);
 2. Ймовірність звернення за допомогою за програмою «Стаціонарне лікування» 30:100=0,3;
 3. Витрати страховика за програмою «Поліклініка»: $1400 \cdot 10=14000$ грн.
 4. Витрати страховика за програмою «Стаціонарне лікування» $3 \cdot 1700 = 5100$ грн.
 5. Сукупні витрати: $14000 + 5100 + 150 \cdot 100= 34100$ грн.
 6. Обсяг запланованого прибутку: $34100 \cdot 0,2 = 6820$ грн.
- Внесок підприємства: $6820 + 34100 = 40920$ грн.

Приклад 4. Визначте страховий внесок виробничого підприємства за договором колективного страхування від нещасних випадків на основі таких даних: очікувана кількість застрахованих осіб – 3500 осіб.; термін страхування – 1 рік; очікувана кількість страхових випадків на 1000 осіб – 343, з них може тимчасово втратити працездатність 280 осіб, набути інвалідності 3 групи 40 осіб, 2 групи – 14 осіб, 1 групи – 5 осіб, померти внаслідок нещасного випадку – 2 особи.

Договором передбачено, що страхова компанія зобов'язується у разі смерті застрахованої особи виплатити 10000 грн, інвалідності 1 групи – 8000 грн., 2 групи – 7000 грн., 3 групи – 5000 грн., тимчасової втрати працездатності по 0,5% від страхової суми щоденно, але в цілому не більше половини страхової суми.

Розв'язання

Страховий внесок виробничого підприємства залежить від частоти нещасних випадків та обсягів страхових виплат за кожним випадком. Обсяг ймовірних виплат визначається як добуток кількості випадків і виплати на один випадок:

1. Обсяг виплат за випадками смерті: $2 \cdot 10000 = 20000$ грн.;
 2. Обсяг виплат, що пов'язані з отриманням групи інвалідності: $5 \cdot 8000 + 14 \cdot 7000 + 40 \cdot 5000 = 40000 + 98000 + 200000 = 338000$ грн.
 3. Обсяг виплат, що пов'язані з тимчасовою втратою працездатності: $280 \cdot 5000 = 1400000$ грн.
- Внесок підприємства: $20000 + 338000 + 1400000 = 1758000$ грн.

Приклад 5. Визначте суму страхових платежів, сплачену транспортною організацією за водія і пасажирів. Визначити страхове відшкодування для кожного постраждалого при ДТП. На поїздку у Дніпро на автобусі виявили бажання 50 осіб, ціна квитка 90 грн. Страховий тариф – 0,5%.

Під час подорожі відбувся страховий випадок, водій не справився з управлінням на повороті, автобус впав у кювет. Постраждав водій і п'ять пасажирів. Наслідки аварії наведено у таблиці.

Водій (к-сть днів лікарняного, інвалідності)	Пасажири (кількість днів лікарняного, група інвалідності)				
	1-й	2-й	3-й	4-й	5-й
100, 3 гр. Інв.	75, 3 гр. Інв.	50	30	15	5

Розв'язання

Розмір строкових платежів становитиме :

$$50 \cdot 90 \cdot 0,005 = 22,5 \text{ грн.}$$

У разі тимчасової втрати працездатності на транспорті за кожен день втраченої працездатності страхове відшкодування становитиме 204 грн. (102000 · 0,2%).

Розрахункові дані наведено в таблиці:

	за лікарняні дні	за III групу інвалідності	Усього
Водій	100 · 204 = 20400 грн	102000 · 50% = 51000 грн	W = 20400 + 51000 = 71400 грн
Перший пасажир	45 · 204 = 15300 грн.	102000 · 50% = 51000 грн.	W = 15300 + 51000 = 66300 грн.
Другий пасажир	50 · 204 = 10200 грн	–	
Третій пасажир	30 · 204 = 6120 грн.	–	
Четвертий пасажир	15 · 204 = 3060 грн.	–	
П'ятий пасажир	5 · 204 = 1020 грн.	–	

Приклад 5. Страхувальник у віці 30 років укладає договір страхування довічної пенсії з 60 років. Розмір пенсійних виплат – 3000 грн. Пенсії сплачуються довічно щомісячно. Після повної сплати внесків страхувальник вирішив замінити довічну пенсію на термінову (10 років) і адекватно збільшити її розмір. Визначити новий розмір пенсії. Ставка інвестиційного доходу $i\%$.

Розв'язання

Зміна відбулась на момент початку виплати пенсій, тому неважливо, як виплачувались страхові внески, важливо, щоб премія була еквівалентна пенсії. Вартість негайного довічного пенсійного ануїтету, передбаченого контрактом, складає:

$$P \cdot a_x^{(m)}$$

Невідомим є новий розмір пенсії P_n . З рівності сучасних вартостей пенсій маємо:

$$P \cdot a_x^{(m)} = P_n \cdot a_{x,k}^{(m)} \quad \text{або} \quad P_n = P \cdot \frac{a_x^{(m)}}{a_{x,k}^{(m)}}$$

Для умов $L=60$, $k=10$ отримаємо:

$$a_{60}^{(12)} = \frac{N_{60} - 11/24 \cdot D_{60}}{D_{60}},$$

$$a_{60;10}^{(12)} = \frac{N_{60} - N_{70} - 11/24 \cdot (D_{60} - D_{70})}{D_{60}}.$$

Співвідношення вартостей ануїтетів становить:

$$\frac{a_{60}^{(12)}}{a_{60;10}^{(12)}} = \frac{2930,07 - 11/24 \cdot (369,99 - 104,16)}{2930,07 - 650,28 - 11/24 \cdot 369,99} = 1,3308.$$

Таким чином, розмір тимчасової пенсії збільшиться у 1,3308 разів у порівнянні із довічною.

Приклад 6. Маємо контракт страхування пенсії, укладеної в 40 років. Пенсія довічна, сплачується з 60 років. Страхові премії сплачуються раз на рік, пренумерандо. Пенсія сплачується раз на рік, пренумерандо. Через 5 років страхувальник вирішив змінити умови пенсійного контракта- замість довічної він буде отримувати тимчасову пенсію впродовж 10 років, причому раніше встановлений розмір пенсії не змінюється. Розмір пенсії становить 5 тис. грн. Норма доходності $i\%$. Визначити, як зміниться розмір страхової премії за новими умовами.

Розв'язання

У цьому випадку відповідним чином має бути зменшена премія, яка сплачується після зміни контракту. Будемо враховувати, що накопичений до моменту перегляду t контракту резерв нетто-премії дорівнює резерву, який визначається для нових умов. Звідки у загальному вигляді маємо:

$${}_tV_x = A_1 - X \cdot a_{x+t, n-t},$$

${}_tV_x$ Резерв пенсій на момент після початку дії контракту

A_1 Сучасна вартість пенсії за новими умовами

X Скоригований розмір річного нетто-внеску

n Термін від віку укладення контракту до пенсійного віку

t Час з момента укладання контакту до дати перегляду умов

k Термін сплати пенсій

$$X = \frac{A_1 - {}_tV_x}{a_{x+t, n-t}}, \quad A_1 = {}_{n-t}a_{x+t, k} = \frac{N_{x+n} - N_{x+n+k}}{D_{x+t}},$$

$${}_tV_x = {}_{n-t}a_x - P \cdot a_{x+t, n-t},$$

Маємо:

$$\text{де } {}_{n-t}a_{x+t} = \frac{N_{x+n}}{D_{x+t}}; \quad a_{x+t, n-t} = \frac{N_{x+t} - N_{x+n}}{D_{x+t}}.$$

$$P = \frac{N_{x+n}}{N_x - N_{x+n}}.$$

Річну суму премій за старим контрактом визначимо так:

$$X = P - \frac{N_{x+n+k}}{N_{x+t} - N_{x+n}}$$

Маємо:

Для умов прикладу $t=5$, $n=20$, $k=10$:

$$\begin{aligned} X &= P - \frac{N_{70}}{N_{45} - N_{60}} = \frac{N_{60}}{N_{40} - N_{60}} - \frac{N_{70}}{N_{45} - N_{60}} = \\ &= \frac{2930,07}{28\,878,76 - 2930,07} - \frac{650,28}{17194,99 - 2930,07} = \\ &= 0,1129 - 0,0456 = 0,0673. \end{aligned}$$

Перехід від довічної до тимчасової пенсії суттєво скоротив розмір премій, які сплачуються після 45 років.

ЗАДАЧІ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 1. Страхова сума за договором змішаного страхування життя складає 15000 грн. Страхувальник з об'єктивних причин припинив дію договору страхування через 1,5 року після його укладення. Визначте розмір викупної суми за умови, що сума щомісячних внесків складає 42 грн., а накладні витрати страховика становлять 7% на рік. Поясніть додатково сутність викупної суми і причини її встановлення у договорах страхування життя.

Задача 2. Страхова сума за договором весільного страхування складає 25 тис.грн. Застрахований одружився у віці 20 років. Визначте розмір додаткової суми, яку зобов'язана виплатити страхова компанія, за умови, що норма доходності становить 75% діючої облікової ставки НБУ.

Поясніть причини встановлення методики з виплати додаткових сум за договором весільного страхування. Яка норма доходності із запропонованих для розрахунку використовується на сьогодні українськими страховими компаніями?

Задача 3. За березень місяць поточного року через касу автовокзалу було подано квитків на суму 500 тис.грн., з них 20 % на маршрути приміського сполучення, 40 % на маршрути міжміського в межах області і 40 % на маршрути міжобласного сполучення. Визначте, який розмір страхових платежів має перерахувати підприємство страховій компанії за договором обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті.

Задача 4. Громадянин М. уклав індивідуальний договір страхування від нещасних випадків терміном на один рік на суму 10000 грн. Через три місяці після укладання договору страхувальник під час сильної ожеледиці зламав ногу і перебував на лікарняному протягом 45 днів. Ще через три місяці громадянин М. випадково отруївся парами фарби і лікувався амбулаторно 25 днів. Визначте розмір страхової виплати за страховими випадками.

Задача 5. Зі спортсменом збірної команди України з біатлону під час підготовки до змагання стався нещасний випадок, у результаті якого постраждалий був визнаний інвалідом III групи. Через десять місяців застрахованому було встановлено інвалідність II групи. Визначте розмір та порядок виплати страхової суми постраждалому

спортсмену, якщо його місячне грошове утримання на посаді, яку він займав до нещасного випадку, складало 10530 грн. На підставі яких нормативно-правових документів надається страховий захист спортсменам вищих категорій?

Задача 6. Страхова компанія уклала договір з виробничим підприємством на добровільне медичне страхування 1000 працівників. Середня вартість обслуговування в поліклініках, з якими страхова компанія має договір, складає 1400 грн.. В середньому за рік за медичною допомогою звертається кожна десята, лікується в стаціонарних умовах кожна тридцята застрахована особа. Середня вартість лікування одного хворого в стаціонарах, з якими страхова компанія має договір, становить 1700 грн. Накладні витрати медичної страхової компанії на здійснення страхування з розрахунку на одного застрахованого складають в середньому 150 грн., запланований прибуток – 20%. Визначте річний страховий внесок виробничого підприємства на колективне медичне страхування.

Задача 7. Одноразовий платіж, внесений страхувальником становив **П** грн. Витрати на ведення справи в структурі тарифної ставки **Н** %. Фактичний строк існування договору **t** місяців. Норма інвестиційної прибутковості, закладена в розрахунки **i** % на рік
Визначте: викупну суму при розірванні договору змішаного страхування життя з ініціативи страхувальника та з ініціативи страховика; порядок взаєморозрахунків при розірванні договору страхування.

Таблиця вихідних даних

Показник	Варіант завдання									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
П, грн.	1100	250	1300	3500	1400	4500	5000	5500	11600	12650
Н, %	6	8	10	12	14	16	14	13	12	11
t, міс,	21	32	48	54	39	49	74	89	39	47
i, %	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17

Задача 8. Страхувальник у віці 30 років укладає договір страхування довічної пенсії з 60 років. Розмір пенсійних виплат – 3000 грн. Пенсії сплачуються довічно щомісячно. Через деякий час страхувальник вирішив замінити довічну пенсію на термінову (10 років) і адекватно збільшити її розмір. Визначити новий розмір пенсії. Ставка інвестиційного доходу $i\%$.

Задача 9. Маємо контракт страхування пенсії, укладеної в **40** років. Пенсія довічна, сплачується з 60 років. Страхові премії сплачуються раз на рік, пренумерандо. Пенсія сплачується раз на рік, пренумерандо. Через 5 років страхувальник вирішив змінити умови пенсійного контракта - замість довічної він буде отримувати тимчасову пенсію впродовж 10 років, причому раніше встановлений розмір пенсії не змінюється. Розмір пенсії становить 5 тис. грн. Норма доходності $i\%$. Визначити, як зміниться розмір страхової премії за новими умовами.

РОЗРАХУНКОВЕ ЗАВДАННЯ №2

Завдання № 1

Маємо контракт страхування пенсії, укладеної в X років. Пенсія довічна, сплачується з 60 років. Страхові премії сплачуються раз на рік, пренумерандо. Пенсія сплачується T раз на рік, пренумерандо. Через 5 років страхувальник вирішив змінити умови пенсійного контракта- замість довічної він буде отримувати тимчасову пенсію впродовж 10 років, причому раніше встановлений розмір пенсії не змінюється. Розмір пенсії становить P тис. грн. Норма доходності $i\%$.

Визначити розмір премії, яка буде сплачена після зміни контракту.

Таблиця вихідних даних для рішення завдання.

Найменування, показник	Варіант завдання (порядковий номер у списку групи)									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Стать застрахованого	ч	ж	ч	ж	ч	ж	ч	ж	ч	ж
X , років	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
T , разів	2	4	6	1	2	4	6	1	4	1
P , тис.грн	4	2	4	3	5	3	4	4	4	4

Примітка: для виконання завдання скористайтесь таблицями комутаційних чисел для норми доходності $i\%$.

Завдання № 2

Пасажира, застрахованого від нещасного випадку на виробництві на суму – S_1 тис. грн. і поліс, що має, змішаного страхування життя на суму - s_2 тис. грн. , перебуваючи в службовому відрядженні - виходячи з вокзалу на перон для посадки в автобус міжміського повідомлення впав і одержав травму. На лікуванні перебував t -днів стаціонарно й амбулаторно.

Розрахувати розмір страхового відшкодування у зв'язку з одержанням травми ?

У завданні дати пояснення:

1. Які види страхових відшкодувань одержить пасажир ?

Таблиця вихідних даних для рішення завдання.

Показник	Номер варіанта									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
S_1 , тис. грн.	2	3	4	5	5	6	7	8	9	10
S_2 , тис. грн.	5	5	5	8	8	8	10	10	6	6
t , дн.	15	30	45	145	60	260	75	175	90	390

Примітка: При рішенні завдання необхідно використати Постанову Кабінету Міністрів України № 959 від 14.08.1996 р. „Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті”

Завдання № 3

Розрахувати викупну суму при розірванні договору змішаного страхування життя з ініціативи страхувальника й з ініціативи страховика.

Одноразовий платіж, внесений страхувальником становив - P грн. Витрати на ведення справи в структурі тарифної ставки - H %. Фактичний строк існування договору - t місяців. Норма інвестиційної прибутковості, закладена в розрахунки - i % у рік

У завданні дати пояснення :

1.Порядок взаєморозрахунків при розірванні договору страхування ?

Вихідна інформація для рішення завдання представлена в таблиці.

Найменування, показник	Варіант завдання (порядковий номер у списку групи)									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	11 21	12 22	13 23	14 24	15 25	16 26	17 27	18 28	19 29	20 30
П, грн.	11000	2500	13000	3500	14000	4500	5000	5500	11600	12650
Н, %	6	8	10	12	14	16	14	13	12	11
t, міс,	21	32	48	54	39	49	74	89	39	47
I, %	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17

Завдання № 4

Розрахувати страхову премію, що зобов'язаний внести роботодавець при груповому страхуванні N- працівників будівельного підприємства від нещасного випадку на виробництві при страховій сумі S- тис. грн. Тарифна нетто-ставка склала -Тн Витрати на ведення справи в страховика зложилися на рівні f-%

Розрахувати страхове відшкодування, що одержить потерпілий у випадку одержання травми (номера травм представлені в таблиці) і знаходженні на лікуванні t- днів.

У завданні дати пояснення:

1. Яка сфера дії договору страхування від нещасного випадку на виробництві?

Таблиця вихідних даних для рішення завдання.

Найменування, показник	Варіант завдання (порядковий номер у списку групи)									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	11 21	12 22	13 23	14 24	15 25	16 26	17 27	18 28	19 29	20 30
N, людина	45	57	34	29	45	31	59	37	28	19
Номера травм	4	6	8	17	5	22	24	27	28	22
t, дні	50	20	15	40	50	35	30	40	45	80
f, %	9	10	12	13	14	15	16	20	19	21
S, тис. грн.	5	5	10	10	15	15	20	20	25	25
T_n, %	2,77	3,4	3,9.	4,1	4,6	5,2	3,9	4,7	6,1	5,4

Завдання № 5

1. **Розрахувати розмір страхової премії** при страхуванні спортсменів від нещасного випадку на час проведення спортивних зборів і змагань на страхову суму в S-тис. грн. До складу спортивної команди входять: 3 спортсмена професіонала по східних единоборствах, 5 спортсменів по боксі із групи спортивного вдосконалювання, 10 спортсменів із групи початкової підготовки по баскетболі, Строк спортивних зборів і змагань визначений у договорі страхування в T₁- місяців.

2. **Розрахувати розмір страхових відшкодувань**, які одержать застраховані особи, якщо 2 спортсмена одержали травми різного ступеня важкості (номера травм представлені в таблиці) і перебували на лікуванні відповідно t₁ і t₂ - днів.

3. **Розрахувати розмір страхової премії**, яка має бути повернена у випадку розірвання договору страхування через T₂ -місяців

Витрати страховика, пов'язані з організацією й проведенням страхування, у структурі тарифної ставки зложилися на рівні f- %

У завданні дати пояснення:

1. Які санкції передбачаються в цьому виді страхування?

Таблиця вихідних даних для рішення завдання.

Найменування, показник	Варіант завдання (порядковий номер у списку групи)									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	11 21	12 22	13 23	14 24	15 25	16 26	17 27	18 28	19 29	20 30
S, тис. грн.	5	5	10	10	15	15	20	20	25	30
T₁, місяців	4	5	6	8	12	10	9	8	7	6

T₂ , місяців	3	2	4	4	6	6	5	3	6	4
f, %	17	15	21	24	29	17	19	31	23	16
t₁ , дні	50	40	28	45	50	43	44	28	40	36
t₂ , дні	35	44	35	40	25	31	29	36	18	29
Номер травми	4	6	8	17	5	22	24	27	28	22
Номер травми	17	22	24	27	28	27	6	17	5	17

ТАБЛИЦЯ АННУЇТЕТІВ

<i>аннуїтет</i>	<i>постнумерандо</i>	<i>пренумерандо</i>
<i>негайний довічний</i>	$a_x = \frac{N_{x+1}}{D_x}$	$a_x = \frac{N_x}{D_x}$
<i>відкладений довічний</i>	${}_n a_x = \frac{N_{x+n+1}}{D_x}$	${}_n a_x = \frac{N_{x+n}}{D_x}$
<i>негайний довічний з t виплатами впродовж року</i>	$a_x^m = \frac{N_x}{D_x} - \frac{m+1}{2m}$	$a_x^m = \frac{N_x}{D_x} - \frac{m-1}{2m}$
<i>відкладений довічний з t виплатами впродовж року</i>	${}_n a_x^m = \frac{N_{x+n}}{D_x} - \frac{(m+1)D_{x+n}}{2mD_x}$	${}_n a_x^m = \frac{N_{x+n}}{D_x} - \frac{(m-1)D_{x+n}}{2mD_x}$
<i>тимчасовий негайний</i>	$a_{x:k} = \frac{N_{x+1} - N_{x+k+1}}{D_x}$	$a_{x:k} = \frac{N_x - N_{x+k}}{D_x}$
<i>тимчасовий відкладений</i>	${}_n a_{x:k} = \frac{N_{x+n+1} - N_{x+n+k+1}}{D_x}$	${}_n a_{x:k} = \frac{N_{x+n} - N_{x+n+k}}{D_x}$
<i>тимчасовий негайний з t виплатами впродовж року</i>	$a_{x:k}^m = \frac{N_x - N_{x+k}}{D_x} - \frac{m-1}{2m} \left(1 - \frac{D_{x+k}}{D_x} \right)$	$a_{x:k}^m = \frac{N_x - N_{x+k}}{D_x} - \frac{m+1}{2m} \left(1 - \frac{D_{x+k}}{D_x} \right)$
<i>тимчасовий відкладений з t виплатами впродовж року</i>	${}_n a_{x:k}^m = \frac{N_{x+n} - N_{x+k+n}}{D_x} - \frac{(m+1)(D_{x+n} - D_{x+n+k})}{2m \cdot D_x}$	${}_n a_{x:k}^m = \frac{N_{x+n} - N_{x+k+n}}{D_x} - \frac{(m-1)(D_{x+n} - D_{x+n+k})}{2m \cdot D_x}$

<p>Якщо договором страхування передбачено періодичну сплату страхових внесків, то тариф розраховується за формулою:</p>	$T_{\text{пер}} = \frac{T_{\text{одноразовий}}}{K_{\text{розстрочки}}}$
<p>Коефіцієнт розстрочки - враховує періодичність виплат страхових внесків</p>	
<p>Коефіцієнт розстрочки постнумерандо</p>	$a_{x:k}^m = \frac{N_x - N_{x+k}}{D_x} - \frac{m+1}{2m} \left(1 - \frac{D_{x+k}}{D_x} \right)$
<p>Коефіцієнт розстрочки пренумерандо</p>	$a_{x:k}^m = \frac{N_x - N_{x+k}}{D_x} - \frac{m-1}{2m} \left(1 - \frac{D_{x+k}}{D_x} \right)$

**ТАБЛИЦА РАЗМЕРОВ ВЫПЛАТ СТРАХОВЫХ ВОЗМЕЩЕНИЙ
У ВІДСОТКАХ ВІД СТРАХОВОЇ СУМИ
ЗАЛЕЖНО ВІД ВАГИ ОТРИМАНОЇ ТРАВМИ**

№ травми	Характер травми	% від страховий суми
1	Перелом костей черепа	20
2	Внутрічерепний крововилив	20
3	Ушиб головного мозгу	10
4	Струс головного мозку	5
5	Поразка електричним струмом	10
6	Параліч ока	15
7	Полная потеря зрения	80
8	Часткова глухота	15
9	Повна глухота	25
10	Перелом костей носа	10
11	Ушкодження легені	10
12	Перелом ребра	5
13	Проникаюче поранення грудної клітини	10
14	Ушкодження гортані й втрата голосу	30
15	Ушкодження серця й великих судин	30
16	Серцево-судинна недостатність	50
17	Перелом щелепи	5
18	Відсутність частини щелепи	40
19	Втрата зуба	4
20	Гепатит печінки	10
21	Розрив печінки	15
22	Перелом плеча	15
23	Ампутація плеча	75
24	Вивих кінцівки	10
25	Ампутація кисті	60

26	Втрата пальця	20
27	Перелом стегна	20
28	Ампутація кінцівки	70

**ТАБЛИЦЯ РІЧНИХ ТАРИФНИХ НЕТТО-СТАВОК
ПРИ СТРАХУВАННІ СПОРТСМЕНІВ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ, %.**

Група ризику	Група спортивного рівня				
	Початкова підготовка	Учбово-тренувальна	Спортивно-тренувальна	Спортивна досконалість	Професіонали майстри
1 група	0,6	1,2	2,2	2,4	3,0
2 група	0,7	1,4	2,4	2,8	4,0
3 група	0,8	1,6	2,6	3,2	5,0
4 група	1,0	2,0	3,0	4,0	6,0
5 група	1,2	2,4	3,4	4,8	7,0
6 група	1,4	2,8	3,8	5,6	8,0
7 група	1,6	3,2	4,2	6,4	9,0

**БАЗОВІ НЕТТО - СТАВКИ
ПРИ СТРАХУВАННІ ВІД НЕЩАСНОГО ВИПАДКУ ПО КЛАСАХ
ПРОФЕСІЙНОГО РИЗИКУ**

Клас професійного ризику	Галузь господарства	Базова тарифна нетто-ставка - Б, %
1 клас	Освіта, культура, керування	0,84
2 клас	Метрополітен	0,86
3 клас	Зв'язок, проектні організації	0,88
4 клас	Фізична культура, охорона здоров'я	0,89
5 клас	Трубопровідний транспорт	0,94
6 клас	Наука, ЖКХ, рибне господарство	1,00
7 клас	Торгівля	1,02
8 клас	Целюлозно-паперова промисловість, поліграфія	1,11
9 клас	Легка промисловість, трамвай, тролейбус	1,26
10 клас	Харчова, м'ясна, молочна промисловість	1,30
11 клас	Нафтовидобуток і переробка	1,44
12 клас	Торф'яна, газова промисловість	1,64
13 клас	Хім. промисловість, Ж. Д. транспорт	2,03
14 клас	Нафтохімія, промисловість лад. матеріалів	2,24
15 клас	Кольорова металургія, машинобудування	2,55
16 клас	Будівництво	2,77
17 клас	Чорна металургія	3,52
18 клас	Видобуток дорогоцінних металів	4,00
19 клас	Будівництво шахт	4,50
20 клас	Видобуток вугілля підземним способом	13,80

Питання для самоконтролю

1. Які особливості властиві сфері страхування життя?
2. Для чого у сфері страхування життя користуються таблицями смертності?
3. На яких умовах реалізується послуга змішаного страхування життя?
4. Чим страхування дітей та весільне страхування відрізняється від змішаного страхування життя?
5. Чий інтереси захищає довічне страхування життя?
6. На яких засадах страхуються пасажери від нещасних випадків на транспорті?
7. Які існують форми медичного страхування?
8. Що таке асистування і які завдання виконують асистанські компанії?
9. На яких умовах здійснюється страхування медичних витрат юридичними особами (колективне медичне страхування)?
10. Які умови укладання договору медичного страхування? Який порядок визначення розміру страхових премій і порядок їх сплати в обов'язковому медичному страхуванні?
11. Визначте основні тенденції та напрямки розвитку страхування особистих ризиків в Україні та перспективи розвитку особистого страхування.
12. Визначте проблеми та перспективи розвитку медичного страхування в Україні. Охарактеризуйте сучасний стан медичного страхування.
13. Проаналізуйте існуючі програми медичного страхування дітей та дорослих.
14. Визначте основну концепцію реформи пенсійної системи.
15. Охарактеризуйте кредитне страхування життя.

Тестові завдання для самоконтролю

1. *Змішане страхування життя передбачає...*
 - а) страхування на випадок смерті та страхування від нещасних випадків;
 - б) страхування на випадок смерті та на дожиття;
 - в) страхування на випадок дожиття та страхування від нещасних випадків;
 - г) страхування на випадок дожиття, медичне страхування та страхування від нещасних випадків.
2. *Вкажіть правильні твердження:*
 - а) тарифна ставка в страхуванні життя є сумою тарифних ставок за всіма ризиками;
 - б) в страхуванні життя використовується страхова демографічна статистика;
 - в) страхування життя є короткостроковим страхуванням;
 - г) суб'єктів страхових відносин може бути більше двох: страховик, страхувальник, застрахований, вигодонабувач.
3. *Вкажіть правильні твердження:*
 - а) в розрахунку тарифів зі страхування життя використовують методи довгострокових фінансових розрахунків;
 - б) комутаційні числа – це фінансові показники ефективності страхування життя;
 - в) прибуток зі страхування життя розраховується як різниця між доходами зі

страхування життя та витратами;

г) страхове забезпечення в страхуванні життя може бути сплачене у вигляді ренти або капіталу.

4. Страхова сума в страхуванні життя визначається...

- а) страховиком;
- б) Кабінетом міністрів;
- в) страхувальником.

5. Договір страхування дітей можуть укладати...

- а) лише батьки дитини;
- б) і батьки і родичі;
- в) батьки, опікуни, родичі, юридичні особи;
- г) тільки підприємства, що страхують дітей своїх працівників.

6. Викупна сума – це :

- а) страхова сума, що вказується в договорах страхування;
- б) страхова премія;
- в) сума накопичених страхових платежів, зменшених на витрати на ведення справ, що виплачується страховикові у разі дострокового припинення дії договору страхування життя;
- г) страхова виплата.

7. Таблиця смертності складається з метою...

- а) об'єктивного визначення страхових тарифів;
- б) розрахунку страхової суми;
- в) визначення розміру викупної суми.

8. Страхування від нещасних випадків належить до:

- а) сфери страхування життя;
- б) ризикового страхування;
- в) підгалузі особистого страхування;
- г) накопичувального страхування.

9. Договори добровільного страхування можуть укладати:

- а) лише юридичні особи;
- б) лише фізичні особи;
- в) фізичні та юридичні особи.

10. На пасажирів якого виду транспорту не поширюється обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті:

- а) залізничного;
- б) морського і внутрішнього водного транспорту на прогулянкових лініях;
- в) автомобільного;
- г) автомобільного і електротранспорту внутрішньоміського сполучення.

11. При укладанні договорів добровільного страхування від нещасних випадків на величину страхового тарифу впливають...

- а) вік застрахованого;
- б) професія;
- в) група ризику професії застрахованого;
- г) місце проживання.

12. У межах яких термінів слід повідомити страховикові про страховий випадок за договором добровільного страхування від нещасних випадків:

- а) у межах двох робочих днів;
- б) у межах одного робочого дня;
- в) у межах трьох робочих днів;
- г) у межах сорока восьми годин.

13. При укладенні договору добровільного медичного страхування програма страхування обирається:

- а) страховиком;
- б) страхувальником;

в) медичною установою.

14. Добровільне медичне страхування може бути...

- а) індивідуальним;
- б) колективним;
- в) як індивідуальним, так і колективним.

15. Асистанс – це:

- а) страхові агенти в медичному страхуванні;
- б) комплекс послуг з надання негайної матеріальної або фізичної допомоги, спрямованої на задоволення потреб людей, які опинились в скрутній ситуації;
- в) розслідування питань щодо страхового випадку в медичному страхуванні.

Тема 3. СТРАХУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ СТРАХУВАННЯ

Мета: проаналізувати умови страхування підприємницької діяльності та умови страхування майна сільськогосподарських підприємств; проаналізувати умови страхування та умови договорів страхування технічних ризиків, визначити особливості та умови укладання договорів з страхування фінансових ризиків.

Питання для самостійного вивчення

1. Страхування зоовнішньоекономічної діяльності.
2. Страхування майна підприємств.
3. Страхування сільськогосподарських ризиків.
4. Сутність, види та об'єкти страхування технічних ризиків.
5. Принципи та зміст страхування фінансових ризиків.

Основні терміни і поняття

Підприємницький ризик, майнове страхування, страхування майна промислових підприємств, страхування підприємств від перерв у виробництві, страхування зовнішньоекономічної діяльності, страхування відповідальності перевізників, Обов'язкове страхування врожаю сільгоспкультур і багаторічних насаджень державними сільськогосподарськими підприємствами, врожаю зернових культур і цукрових буряків сільськогосподарськими підприємствами всіх форм власності.

Страхування технічних ризиків, страхування будівельно-монтажних робіт, страхування машин від поломок, страхування електронної техніки, страхування впровадження нової техніки та технологій.

Страхування кредитів, делькредерне страхування, страхування кредитів довіри, страхування інвестицій, страхування валютних та біржових ризиків, страхування банківських ризиків, страхування депозитів, системи депозитного страхування.

Законодавчі та нормативні акти

1. Про затвердження Порядку та правил обов'язкового страхування врожаю сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень сільгосппідприємствами державної форми власності та врожаю цукрових буряків і зернових культур сільгосппідприємствами всіх форм власності : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2002р. №1000. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1000-2002-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

2. Про затвердження Порядку та правил обов'язкового страхування сільськогосподарських тварин : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.04.2003р. №590. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2003-п>.

Література: Основна: [7,9,10,13]; Додаткова: [1,2,4-7]

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Оберіть страхову компанію України, яка надає послуги із страхування підприємницької діяльності або страхування фінансових ризиків, надайте її коротку характеристику та підготуйте докладний опис страхової послуги обраної страхової компанії.

Структура опису послуги:

1. Зміст послуги (Що являє собою послуга? Основні умови послуги. Чи підходить дана послуга для будь-якого сегменту ринку? Які варіанти можуть бути запропоновані в іншому випадку?).

2. Позичіонування послуги (Що є найважливішою характеристикою послуги з точки зору споживача? Чи є послуга автономною, або вписується в існуючу лінійку?).

3. Організація поширення послуги (ціна в порівнянні з аналогічними послугами, конкурентні переваги).

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО РОЗВ'ЯЗКУ ЗАДАЧ

Визначення страхового платежу.

Страхова премія (страховий платіж, страховий внесок) - плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховику згідно з договором страхування. Обчислюється як добуток страхової суми (СС) на страховий тариф (СТ):

$$СП = СС \times СТ.$$

Визначення франшизи.

Франшиза - умова страхового договору, яка передбачає звільнення страховика від відшкодування збитків, що не перевищують певної суми. Розрізняють умовну і безумовну франшизи. За умовної франшизи збитки в її межах не відшкодовуються. Якщо величина збитку перевищує умовну франшизу, то такий збиток відшкодовується повністю, але не більше страхової суми. За безумовної франшизи збиток буде відшкодовуватись лише після зменшення на величину франшизи, але в межах страхової суми.

Якщо при страховій сумі 20000 грн. франшиза складає 10 % (2000 грн.), а збитки – 15000 грн., то за умовної франшизи збиток відшкодовується повністю, оскільки перевищує величину франшизи і знаходиться в межах страхової суми.

За безумовної франшизи відшкодування визначається як різниця між збитками і франшизою: $15000 - 2000 = 13000$ грн.

8. На визначення страхового відшкодування за системою пропорційної відповідальності.

Система пропорційної відповідальності передбачає, що страхове відшкодування буде становити та пропорцію до суми заподіяних збитків як страхова сума до страхової оцінки

$$CB : Z = CC : CO; CB = (3 \times CC) : CO, \text{ де}$$

CB – страхове відшкодування, грн.; Z – збиток, грн.; CC – страхова сума, грн.;
 При страховій сумі 10000 грн., страховій оцінці майна 20000 грн. і збитках 5000 грн. пропорція матиме наступний вигляд: $CB:5000 = 10000:20000$,
 $CB=(5000 \times 10000):20000=2500$ грн.

Визначення страхового відшкодування за системою першого ризику

За системою першого ризику збитки будуть відшкодовуватись повністю, але не більше страхової суми. Відшкодування в межах страхової суми називається першим ризиком. Якщо збитки перевищують страхову суму, то утворюється недовідшкодована різниця, що називається 2 ризиком (франшизою, власним утриманням страхувальника).

При страховій сумі 15000 грн. і збитках 18000 грн. за системою першого ризику відшкодування складатиме 15000 грн. (1 ризик). Другим ризиком є різниця між збитками і страховим відшкодуванням – 3000 грн.

10. На визначення додаткової страхової премії за умови оформлення адендуму з причини збільшення страхової суми

$$ДП = (СП2 - СП1) \times T / 12,$$

де ДП – додаткова страхова премія,

СП1 – премія, що визначена за меншою страховою сумою;

СП2 – премія, що визначена за більшою страховою сумою;

T – кількість місяців, що залишилась до закінчення терміну страхування від моменту збільшення страхової суми.

Визначення частини страхової премії, що підлягає поверненню страхувальникові у разі дострокового припинення дії договору страхування.

$$СП = СП1 - СП1 \times K1,$$

де СП – премія, що підлягає поверненню у випадку дострокового розірвання договору страхування ;

СП1 – сплачена страхова премія;

K1 – коефіцієнт, що враховує пропорційність терміну страхування та частку витрат на ведення справи.

Визначення частини страхової премії, що підлягає поверненню страхувальникові у разі зменшення страхової суми.

$$ЧП = СП1 \times K2 - СП2 \times K1,$$

де, ЧП – частка страхової премії, що підлягає поверненню страхувальникові у випадку зменшення страхової суми;

СП1 – страхова премія, що обчислена за більшою (початковою) страховою сумою ;

СП2 – страхова премія, що обчислена за меншою (переглянутою) страховою сумою;

K1 та K2 – відповідні коефіцієнти, що враховують пропорційність терміну страхування та витрати на ведення справи залежно від моменту зменшення страхової суми.

Визначення страхової оцінки, страхової суми, збитку і страхового

відшкодування з обов'язкового страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень сільськогосподарськими підприємствами державної форми власності і врожаю зернових культур і цукрових буряків сільськогосподарськими підприємствами усіх інших форм власності.

$$CO_{\text{в}} = ЗП \times \text{Вср} \times Ц,$$

де $CO_{\text{в}}$ - страхова оцінка врожаю, грн.; $ЗП$ - загальна площа посіву, га.;
 Вср - врожайність з одного гектара, ц/га.; $Ц$ - ціна 1 центнера врожаю, грн.

$$CC = CO_{\text{в}} \times 0,7,$$

CC – страхова сума врожаю, грн.; $CO_{\text{в}}$ - страхова оцінка врожаю, грн.; 0,7 – коефіцієнт страхового покриття.

$$CB = З \times 0,7,$$

CB – страхове відшкодування, грн.; $З$ – збиток, грн.; 0,7 - коефіцієнт страхового покриття.

Приклади розв'язання задач

Приклад 1. Згідно з договором споживчого кредитування фізична особа придбала в магазині плиту кухонну за ціною 5500 грн., м'ясорубку за ціною 550 грн., міксер вартістю 250 грн. За програмою споживчого кредитування передбачається знижка при купівлі в розмірі 12% від роздрібною ціни, перший внесок покупця становить 25% вартості придбаного товару, банк стягує 1,5% комісійних за кредитування, 20% річних – плати за кредит. Сукупна тарифна ставка за повною програмою страхування 3,5 %; безумовна франшиза 15 % .

Визначте вартість кредиту, страхову суму і страховий платіж на річний період страхування. Додатково поясніть сутність безумовної франшизи. До якої групи кредитного страхування згідно класифікації належить страхування споживчих кредитів?

Розв'язання

1. Вартість товарів, придбаних споживачем : $5500 + 550 + 250 = 6300$ грн.
2. Вартість товарів з урахуванням знижки: $6300 \cdot 0,88 = 6300,88$ грн.
3. Обсяг споживчого кредиту $6300,88 - 1575,22 = 4725,66$ грн.
4. Страхова сума: обсяг споживчого кредиту + комісійні + відсотки за користування кредитом = $4725,66 + 71 + 945,132 = 5741,792$ грн.
5. Страховий платіж = $(5741,792 \cdot 3,5) : 100 = 200,96272$ грн.
6. Франшиза: $5741,792 \cdot 0,15 = 861,27$ грн.
7. Страхування споживчих кредитів належить до групи делькредерного страхування.

Приклад 2. Страховик уклав із банком договір добровільного страхування ризику непогашення кредиту. Позичальник вчасно не погасив заборгованість за кредитом. Визначте суму страхових платежів і розмір страхового

відшкодування, якщо відомі такі дані: сума кредиту 300 тис. грн, строк користування 8 місяців, відсотки за кредит 20 % річних, встановлена тарифна ставка 3 %. Враховуючи стійкий фінансовий стан позичальника, було прийнято рішення страховиком про застосування понижуючого коефіцієнту 0,7. Границя відповідальності страховика становить 67 %.

Розв'язання

- 1) Страхова сума: $(300 + 8/12 \cdot 0,2) \cdot 0,67 = 227,8$ тис. грн;
- 2) Величина страхового платежу: $227,8 \cdot 0,03 \cdot 0,7 = 4,784$ тис. грн;
- 3) Сума страхового відшкодування складе 227,8 тис. грн.

Приклад 3. Загальна сума кредиту, виданого під 16 % річних строком на 8 місяців, за кредитним договором 2 млн. грн. Страховий тариф 3,5%. Границя відповідальності страховика 85%. Позичальник не погасив своєчасно заборгованості за виданим кредитом. Визначте суму страхового платежу, збитковість і страхове відшкодування.

Розв'язання

1. Величина страхового платежу: $СП = (2+2 \cdot 0,16 \cdot 8/12) \cdot 0,85 \cdot 0,035 = 65,9$ тис. грн.
2. Збиток страхувальника: $З = 2+2 \cdot 0,16 \cdot 8/12 = 2,21$ млн. грн.
3. Страхове відшкодування: $СВ = 2,21 \cdot 0,85 = 1,878$ млн. грн.

Приклад 5. Приватна агрофірма застрахувала врожайність пшениці. У звітному році агрофірма недоотримала врожай і страхова компанія зобов'язана відшкодувати 80% збитків. Середня врожайність за п'ять попередніх років 40 ц з 1 га, площа посіву – 185 га, а фактична врожайність пшениці становить 30ц/га. Закупівельна ціна пшениці за 1 ц становить 230 грн. Визначте розмір страхового відшкодування, яке повинно отримати сільськогосподарське підприємство згідно умов договору.

Розв'язання

- 1) Розмір збитку: $(40 - 30) \cdot 185 \cdot 230 = 425500$ грн.;
- 2) Сума страхового відшкодування: $425500 \cdot 80\% = 340400$ грн.

Приклад 6. У січні 20__р. ТОВ Галілео уклало договір страхування на випадок простою в господарській діяльності. У договорі страхування зазначено ліміт відповідальності страхової компанії у розмірі 200 тис. грн., а також передбачена безумовна франшиза 50000 грн. У березні 20__ р. підприємство призупинило діяльність внаслідок збою в електронній системі. Під час ремонту, який тривав один місяць, ТОВ Галілео простоювало. За цей час підприємство нарахувало заробітну плату працівникам у розмірі 70 тис. грн. Єдиний соціальний податок від цієї заробітної плати становив 26950 грн. Внески на обов'язкове соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві і професійних захворювань не нараховувалися. На устаткування, що простоювало, була нарахована амортизація на суму 100 000 грн.

Середньомісячна виручка 500 тис. грн., норма прибутку – 5 % .

Визначте:

- 1) загальну суму поточних витрат за час простою;
- 2) прибуток підприємства;
- 3) суму страхового відшкодування з урахуванням безумовної франшизи.

Розв'язання

1. Загальна сума поточних витрат за час простою (не враховуючи інших витрат підприємства становила: $70\ 000 + 26\ 950 + 100\ 000 = 196\ 950$ грн.

2. Враховуючи, що за останній рік середньомісячна виручка підприємства становила 500000грн., а норма прибутку 5%, прибуток підприємства становить:

$$500\ 000 \cdot 0,05 = 25\ 000 \text{ грн.}$$

3. За результатами розслідування страхового випадку представники страхової компанії склали акт, згідно з яким сума страхового відшкодування з урахуванням безумовної франшизи становила: $196\ 950 + 25\ 000 - 50\ 000 = 171\ 950$ (грн.).

Ця сума знаходиться в межах ліміту страхової відповідальності, тому ТОВ Галілео отримує страхове відшкодування у повному обсязі.

Приклад 1. Згідно з договором споживчого кредитування фізична особа придбала в магазині плиту кухонну за ціною 5500 грн., м'ясорубку - 550 грн., міксер вартістю 250 грн. За програмою споживчого кредитування передбачається знижка при купівлі в розмірі 12% від роздрібною ціни, перший внесок покупця становить 25% вартості придбаного товару, банк стягує 1,5% комісійних за кредитування, 20% річних – плати за кредит. Сукупна тарифна ставка за повною програмою страхування 3,5 %, 15 % – безумовна франшиза. Розрахувати вартість кредиту, страхову суму і страховий платіж на річний період страхування. Додатково пояснити сутність безумовної франшизи. До якої групи кредитного страхування згідно класифікації належить страхування споживчих кредитів?

Розв'язок.

1. Вартість товарів, придбаних споживачем : $5500 + 550 + 250 = 6300$ грн.
2. Варість товарів з урахуванням знижки: $6300 \cdot 0,88 = 6300,88$ грн.
3. Обсяг споживчого кредиту $6300,88 - 1575,22 = 4725,66$ грн.
4. Страхова сума: обсяг споживчого кредиту + комісійні + відсотки за користування кредитом = $4725,66 + 71 + 945,132 = 5741,792$ грн.
5. Страховий платіж = $(5741,792 \cdot 3,5) : 100 = 200,96272$ грн.
6. Франшиза: $5741,792 \cdot 0,15 = 861,27$ грн.
7. Страхування споживчих кредитів належить до групи делькредерного страхування.

Приклад 2. Страховик уклав із банком договір добровільного страхування ризику непогашення кредиту. Позичальник вчасно не погасив заборгованість за кредитом. Визначить суму страхових платежів і розмір страхового відшкодування, якщо відомі такі дані: сума кредиту – 300 тис. грн, строк користування – 8 місяців, відсотки за кредит – 20 % річних, встановлена

Приклад 4. Загальна сума кредиту, виданого під 16 % річних строком на 8 місяців, за кредитним договором становила 2 млн. грн. Страховий тариф – 3,5 % від страхової суми. Межа відповідальності страховика – 85 %. Позичальник не погасив своєчасно заборгованості за виданим кредитом. Визначте суму страхового платежу, збитковість і страхове відшкодування.

Розв'язок.

1. Величина страхового платежу: $СП = (2 + 2 \cdot 0,16 \cdot 8/12) \cdot 0,035 = 65,9$ тис. грн.
2. Збиток страхувальника: $З = 2 + 2 \cdot 0,16 \cdot 8/12 = 2,21$ млн. грн.
3. Страхове відшкодування: $СВ = 2,21 \cdot 0,85 = 1,878$ млн. грн.

ЗАДАЧІ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Страховання майна підприємства

Задача 1. Підприємство застрахувало свої матеріальні активи на суму 60 тис.грн., що становить 70 % від їх вартості. В період дії договору підприємство закупило майна на 15 тис.грн. та привело у відповідність страхову суму до повної страхової оцінки шляхом оформлення адендуму. Страховий тариф становить 0,5 % від страхової суми. Визначити початкову страхову премію та премію, яку повинно буде доплатити підприємство за додатковим договором, якщо від моменту укладання адендуму до моменту припинення страхового захисту залишилось 6 місяців.

Задача 2. Підприємство застрахувало майно від ризику неправомірних дій третіх осіб на суму 400 тис.грн. Страховий тариф визначено на рівні 0,5 % від страхової суми. Договором передбачена безумовна франшиза 10 % від страхової суми, за що страхова компанія надала підприємству знижку з нарахованого страхового платежу у розмірі 5%. В результаті настання страхового випадку фактичний збиток визначено в сумі а) 100 тис.грн.; б) 20 тис. грн. в). 420 тис.грн. Розрахувати суму страхового платежу та страхового відшкодування за трьома варіантами збитків. Відомо, що страхова оцінка майна 420 тис.грн. Страхове забезпечення організовано за системою пропорційної відповідальності.

Задача 5. Дійсна першопочаткова вартість устаткування становить 300 тис. грн., знос на момент укладання договору страхування 18%. У результаті страхового випадку устаткування знищено. Вартість деталей, придатних для подальшого використання, із врахуванням зносу 12600 грн., витрати на приведення майна в належний стан 3380 грн. Визначити розмір страхового відшкодування, якщо межа відповідальності страховика становить 75% та безумовна франшиза 5%.

Задача 7. Майновий об'єкт вартістю 500000 грн. застраховано за системою пропорційної відповідальності на суму 300000 грн. Визначити розмір відшкодування, якщо внаслідок бурі об'єкт було частково пошкоджено, а сума збитків становила 100000 грн. Додаткового визначити

суму відшкодування за умови, що в договорі встановлено також безумовну франшизу „вільно від 5 % страхової суми”.

Задача 11. Предприятие имеет договор страхования имущества с дополнительно застрахованным риском «перерыв в производстве». Условиями страхования предусмотрено страхование перерыва в производстве на срок не более 3 месяцев. При этом установлена безусловная франшиза в 5 дней. В результате аварии на производстве предприятие было вынуждено простаивать в течение 42 дней. Ежемесячно (30 дней) расходы предприятия составляют:

расходы, связанные с арендными платежами	400 тыс. руб.
расходы, связанные с заработной платой штатных сотрудников	600 тыс. руб.
расходы, связанные с приобретением сырья	450 тыс. руб.
расходы, связанные с социальными отчислениями	200 тыс. руб.
расходы, связанные с текущим ремонтом производственной линии	100 тыс. руб.

Определите размер страхового возмещения.

Задача 14. ТОВ —Ювента уклало договір страхування майна від вогневих ризиків і ризиків стихійних явищ терміном на 1 рік зі страховою компанією. Вартість майна, що підлягає страхуванню, за даними бухгалтерського обліку становить 5 600 тис. грн.

Майно страхується на суму 5 000 тис. грн. Розмір тарифної ставки становить 0,3 % страхової суми. За договором передбачена умовна франшиза в розмірі 7 % від страхової суми. Збитки від пожежі становили 2 800 тис. грн. Визначити страхову суму, страховий платіж і розрахувати розмір страхового відшкодування.

Задача 17. Підприємство роздрібної торгівлі уклало зі страховою компанією договір добровільного страхування в якому зазначено, що окремі приміщення та товари в них застраховані в розмірі 60%. В результаті страхового випадку застраховані приміщення були пошкоджені, разом з товарами, що знаходилися в них. Втрати на відновлення приміщень складають 120 тис. грн., збиток від загибелі та пошкодження товарів 42 тис. грн. Крім того, витрати на рятування застрахованого майна та приведення його в належний стан після страхового випадку склали 6 тис. грн. За складання кошторису страхувальник заплатив 2210 грн. Визначити розмір страхового відшкодування, якщо безумовна франшиза становить 10 тис. грн.

Задача 8. Дійсна першопочаткова вартість устаткування становить 300 тис. грн., знос на момент укладання договору страхування –18%. У результаті страхового випадку устаткування знищено. Вартість деталей, придатних для подальшого використання, із врахуванням зносу 12,6 тис. грн., витрати на приведення майна в належний стан – 3380 грн. Визначте розмір страхового відшкодування, якщо безумовна франшиза 5%.

Страховання майна сільськогосподарських підприємств

Задача 18. Протягом останніх п'яти років фермерське господарство страхувало врожай цукрових буряків на площі 300 га, середня врожайність – 400 ц/га. Страхувальник виявив намір укласти страхову угоду на наступний рік на таку саму площу посіву. Ціна 1 ц буряків – 140 грн, страховий тариф – 9%. Підприємство впродовж двох років має статус беззбиткового страхувальника. Визначити форму страхового захисту врожаю буряків, страхову вартість, страхову суму, страховий платіж та суму страхового відшкодування за умови, що внаслідок повені в господарстві фактично зібрано лише 42480 ц цукрових буряків. Крім того, під час урегулювання питань щодо заподіяних збитків було виявлено, що фактично засіяна площа буряків становила 400 га.

Задача 19. Яра пшениця висіяна на площі 40 га. і пошкоджена градом. З метою збільшення виходу продукції фермер підсів її таким же сортом. Врожай дав валовий збір 800 ц. Середньорічна врожайність пшениці за попередні п'ять років складала 30 ц/га. Витрати на підсів склали 4300 грн. Ціна 1 ц. пшениці – 360 грн. Господарство знаходиться на території Київської області. Страховий тариф відповідає встановленому Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та правил обов'язкового страхування врожаю сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень сільгоспідприємствами державної форми власності та врожаю цукрових буряків і зернових культур сільгоспідприємствами всіх форм власності» від 11.07.2002 р. № 1000. Визначити страхову оцінку, страхову суму, страховий платіж, розмір збитку і величину страхового відшкодування.

Задача 23. У господарстві посіви буряка займають 220 га, кукурудзи – 120га. Середня вартість застрахованого врожаю з 1 га буряка становить 650 грн. (ціна 1 ц – 40 грн.); кукурудзи на зерно – 540 грн. (ціна 1 ц – 12 грн.). У результаті страхового випадку посіви постраждали. Валовий збір буряків становив 2 450 ц, зеленої маси – 300 ц (ціна 1 ц – 8 грн.), зерна кукурудзи – 1610 ц. З площі 100 га кукурудза була зібрана на зелений корм (середня вартість застрахованого врожаю зеленої маси з 1 га – 165 грн.).

Задача 24. Страховая компанія заключила договір страхування урожаю пшениці колективного с/х п/п, по которму обов'язательства возместить убытки, которые испытывает п/п от недополучения урожая в размере 70%. Средняя урожайность за 5 лет – 20ц/га. Площадь посевов пшеницы 205 га. Фактическая урожайность пшеницы сост. 18ц/га. Закупочная цена пшеницы за 1 ц=65 грн. Определить размер убытков и страхового возмещения.

Задача 28. Визначити розмір збитку господарства від загибелі 85% саду, якщо балансова його вартість складає 270,0 тис. грн., знос засаджень – 25 %. У якому розмірі виплатить страховик страхове відшкодування, якщо обсяг страхової відповідальності згідно укладеного страхового договору становить 80%.

Задача 29. Державне племінне господарство застрахувало згідно вимог Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та правил обов'язкового страхування сільськогосподарських тварин» від

23.04.2003 р. № 590 сім племінних коней. Страхова вартість кожної тварини 20000 грн. Порядок встановлення страхової суми, величина страхового тарифу (5%) і франшизи (10%) відповідають вимогам постанови № 590. Крім того підприємство на момент укладання договору має статус беззбиткового страхувальника. Протягом дії договору одна тварина загинула внаслідок удару електричним струмом, а одна була частково травмована. Вартість лікування склала 500 грн. Норматив виходу м'яса від живої ваги становить 50 %, вага тварини 600 кг. М'ясо було реалізовано на переробку за ціною 20 грн. за 1 кг. Необхідно визначити страхову суму, страховий платіж, страхове відшкодування за загиблу та за травмовану тварину.

Задача 30. У господарстві нараховується 70 голів великої рогатої худоби віком від одного до двох років. За статистичними даними середня жива вага тварин цього віку становить 325 кг. Ринкова ціна – 65 грн. за 1 кг живої ваги. Тарифна ставка становить 2 %.

Визначити:

- 1) страхову суму, якщо тварини застраховані лише на 60 %;
- 2) розмір страхових платежів;
- 3) страхове відшкодування за наслідком вимушеного забою усіх тварин в господарстві, якщо безумовна франшиза встановлена на рівні 10 %.

Задача 31. Громадянин уклав договір на страхування 6 кролів, вартість одного кроля становила 1300 грн. Після вступу договору в законну силу громадянин закупив ще 4 кролі. У результаті настання страхового випадку 2 кролі загинуло. Визначити розмір страхового відшкодування, яке має бути виплачене страхувальнику. Обґрунтувати відповідь.

Задача 34. Сільськогосподарське підприємство застрахувало велику рогату худобу в кількості 5000 голів на випадок падежу від епізоотії. Загальна страхова сума на рівні 150000грн. Внаслідок страхового випадку 400 тварин загинуло. Розрахуйте суму завданого збитку.

ТАРИФНІ НЕТТО-СТАВКИ ПРИ СТРАХУВАННІ ТВАРИН.

№	Найменування тварин	Страхові випадки	Розмір ставки, %
1.	Домашні кішки	Побутовий травматизм, загибель від інфекційних захворювань, пропажа	11
2.	Собаки	Побутовий травматизм, загибель від інфекційних захворювань, пропажа	15
3.	Декоративні тварини	Побутовий травматизм, загибель від інфекційних захворювань, пропажа, крадіжка	17
4.	Вівці, кози, кролі	Загибель від стихійних лих, загибель травматизм від нещасного випадку, падіж від захворювань, змушений забій, крадіжка	23
5.	Домашній птах	Загибель від стихійних лих, загибель травматизм від	24

		нещасного випадку, падіж від захворювань, змушений забій, крадіжка	
6.	Свині	Загибель від стихійних лих, загибель травматизм від нещасного випадку, падіж від захворювань, змушений забій, крадіжка	23
7.	Коні, верблюди	Загибель від стихійних лих, загибель травматизм від нещасного випадку, падіж від захворювань, змушений забій, крадіжка	18
8.	Велика рогата худоба	Загибель від стихійних лих, загибель травматизм від нещасного випадку, падіж від захворювань, змушений забій, крадіжка	12

Страхування технічних ризиків

Задача 36. Серед нижченаведених подій вибрати страхові ризики, що можуть бути включені до договору страхування монтажних робіт, а також події, що не покриваються страховим захистом: пошкодження частинами, що обвалюються чи падають, проникнення чужорідних частинок, збитки, до яких призвели перевезення на монтажному майданчику; військові заходи, військові дії, страйки, заворушення, заколоти, незаконні акти політичних організацій і осіб; аварії, якщо вона не є виключенням, визначеним умовами страхування або договором (відповідно до правил техніки безпеки); вплив ядерної енергії; коротке замикання, надлишкова напруга, електрична дуга; претензії за неустойками та недоліками наданих послуг; помилки під час монтажу; несправності машин та пристроїв внаслідок експлуатації монтажного обладнання (тобто пошкодження, спричинені не зовнішніми факторами); вогонь (пожежа, удар блискавки, вибух та збитки, понесені під час гасіння пожежі); недоліки в конструкції, дефекти матеріалу, помилки при виготовленні; стихійні явища (паводок, повінь, затоплення, зливи, незвичайний для даної місцевості снігопад, землетрус, буря, осідання ґрунту, зсув, обвал).

Задача 37. Будівельна організація уклала договір страхування відповідальності будівельного підприємця від усіх ризиків на суму 10 млн. грн. на весь період проведення будівельних робіт. Базовий тариф становить 0,8 % від страхової суми. Поправочний коефіцієнт до тарифу, що враховує додаткові фактори ризику – 1,3. Протягом дії договору з майданчика викрадено будівельних матеріалів на суму 100 тис. грн.

Визначити страховий платіж і страхове відшкодування, а також порядок набуття договором страхування чинності і припинення дії.

Задача 2. Визначте тарифну нетто-ставку за договором страхування від втрат прибутку на підставі таких даних:

Кількість зупинок виробництва, разів	6
Час спостережень за даним підприємством, років	10 (3650днів)
Загальний час зупинок, міс	4 (120днів)
Ціна одиниці продукції, грн	12000
Випуск продукції в день ,шт	15

Страховання кредитних і фінансових ризиків

Задача 1. За програмою споживчого кредитування фізична особа придбала в магазині плиту кухонну за ціною 6500 грн., м'ясорубку - 550 грн., міксер вартістю 250 грн. Покупцю надається знижка в розмірі 12% від роздрібної ціни, його перший внесок становить 25% вартості придбаного товару. Банк стягує 1,5% комісійних за кредитування, 20% річних – плати за кредит. Тарифна ставка за повною програмою страхування - 3,5 %, 15 % – безумовна франшиза. Розрахувати вартість кредиту, страхову суму і страховий платіж на річний період страхування.

Задача 3. Визначте суму страхових платежів за договорами страхування ризику неповернення кредиту, якщо перший позичальник взяв фінансовий кредит у сумі 150 тис.грн. на рік під 30 % ,термін користування кредитом в період дії договору 8 місяців, ліміт відповідальності страховика 85 %, тарифна ставка – 2,1 %. Другий позичальник узяв кредит у сумі 100 тис.грн. на півтора року під 25 % річних, термін користування кредитом в період дії договору 10 місяців, ліміт відповідальності страхової компанії – 95 %, тарифна ставка - 2,4 %. Додатково пояснити до якої групи страхування кредитів згідно класифікації належить страхування фінансових кредитів.

Задача 4. Товариство з обмеженою відповідальністю уклало договір страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту. Сума позички складає 1550 тис. грн., плата за користування нею – 26%, строк дії кредитного договору – 6 місяців. Межа відповідальності страховика – 85 %. Тарифна ставка – 6,5 %. Позичальник після закінчення терміну дії кредитного договору не повернув банку ні боргу, ні процентів за користування кредитом. Розрахувати суму страхових платежів і страхового відшкодування.

Задача 5. У страховій компанії застрахований ризик непогашення кредиту. Кредит у сумі 150 тис. грн виданий на 7 місяців під 20 % річних. Страховий тариф – 3 %, межа відповідальності страховика – 85 %. Позичальник своєчасно не погасив суму боргу. Визначіть:

- 1) суму страхового платежу;
- 2) розмір страхового відшкодування.

Задача 6. Розрахувати суму збитків при страхуванні ризику непогашення кредиту: сума кредиту – 50000 грн., строк кредиту – 6 місяців, відповідальність страховика – 90 %, сплата за кредит – 60 % річних.

Задача 7. За програмою споживчого кредитування фізична особа придбала в магазині плиту кухонну за ціною 5500 грн., м'ясорубку - 550 грн., міксер вартістю 250 грн.

Покупцю надається знижка в розмірі 12% від роздрібної ціни, його перший внесок становить 25% вартості придбаного товару. Банк стягує 1,5% комісійних за кредитування, 20% річних – плати за кредит. Тарифна ставка за повною програмою страхування - 3,5 %, 15 % – безумовна франшиза.

Розрахувати вартість кредиту, страхову суму і страховий платіж на річний період страхування. Додатково пояснити сутність безумовної франшизи і наслідки її встановлення для покупця. До якої групи кредитного страхування згідно класифікації належить страхування споживчих кредитів?

Задача 9. Товариство з обмеженою відповідальністю уклало договір страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту. Сума позички складає 1550 тис. грн., плата за користування нею – 26%, строк дії кредитного договору – 6 місяців. Межа відповідальності страховика – 85 %. Тарифна ставка – 6,5 %. Позичальник після закінчення терміну дії кредитного договору не повернув банку ні боргу, ні процентів за користування кредитом. Розрахувати суму страхових платежів і страхового відшкодування.

Задача 10. Визначте суму страхових платежів за договорами страхування ризику неповернення кредиту, якщо перший позичальник взяв фінансовий кредит у сумі 150 тис.грн. на рік під 30 % ,термін користування кредитом в період дії договору 8 місяців, ліміт відповідальності страховика 85 %, тарифна ставка – 2,1 %. Другий позичальник узяв кредит у сумі 100 тис.грн. на півтора року під 25 % річних, термін користування кредитом в період дії договору 10 місяців, ліміт відповідальності страхової компанії – 95 %, тарифна ставка - 2,4 %. Додатково пояснити до якої групи страхування кредитів згідно класифікації належить страхування фінансових кредитів.

Задача 11. Визначте суму страхових платежів за договорами страхування ризику неповернення кредитів, якщо перший позичальник взяв кредит у сумі 150 тис. грн. на рік під 42% річних. Термін користування кредитом в період дії договору становить 8 місяців, ліміт відповідальності страховика 85%, тарифна ставка 2,1%. Другий позичальник взяв кредит у сумі 100 тис. грн. на півтора року під 50% річних. Термін користування кредитом в період дії договору становить 10 місяців, ліміт відповідальності страховика 95%, тарифна ставка 2,1%.

Задача 16. Страхова компанія проводить страхування кредитного ризику. Договір страхування укладається одночасно із кредитним договором. Сума кредиту – 100 гр.од, термін кредитного договору – 14 місяців, кредит видано під 10% річних простих. Страховий тариф 5%. Границя відповідальності страховика 90%. Після закінчення терміну договору, страхувальник не повернув суму кредиту та відсотки за кредит. Визначити страховий тариф та страхове відшкодування.

Задача 17. Позичальник отримав кредит в сумі 4,5 млн. грн. строком на 2 роки. Проценти за кредит складають 36 % річних. Межа відповідальності страховика – 80%. Тарифна ставка – 3 %.

Визначити суму страхових платежів та страхового відшкодування, що отримає страхувальник в разі неповернення суми боргу.

Задача 18. Розрахувати суму збитків при страхуванні ризику непогашення кредиту: сума кредиту – 80000 грн., строк кредиту – 4 місяці, відповідальність страховика – 75 %, сплата за кредит – 40 % річних.

Задача 19. Позичальнику надано кредит у сумі 3000 тис. грн. на два роки,

кредит погашається ним у встановлені договором строки. Згідно з договором перше погашення у сумі 1000 тис. грн. передбачене через 11 місяців, друге погашення у сумі 2000 тис. грн. – через наступні 2 місяці і т. д.

Межа відповідальності страховика – 90 % . Тарифна ставка – 3,5 % . Складіть довідку-рахунок страхових платежів за добровільним страхуванням відповідальності позичальників за непогашення кредиту.

Задача 1. Визначте суму страхових платежів за договорами страхування ризику неповернення кредитів, якщо перший позичальник взяв кредит у сумі 150 тис. грн. на рік під 42% річних. Термін користування кредитом в період дії договору становить 8 місяців, ліміт відповідальності страховика 85%, тарифна ставка 2,1%. Другий позичальник взяв кредит у сумі 100 тис. грн. на півтора року під 50% річних. Термін користування кредитом в період дії договору становить 10 місяців, ліміт відповідальності страховика 95%, тарифна ставка 2,1%.

Задача 3. Страхова компанія проводить страхування кредитного ризику. Договір страхування укладається одночасно із кредитним договором. Сума кредиту – 100 гр.од, термін кредитного договору – 14 місяців, кредит видано під 10% річних простих. Страховий тариф 5%. Границя відповідальності страховика 90%. Після закінчення терміну договору, страхувальник не повернув суму кредиту та відсотки за кредит. Визначте страховий тариф та страхове відшкодування.

РОЗРАХУНКОВЕ ЗАВДАННЯ №3

Задача № 1

Розрахувати 1) розмір страхової премії й 2) розмір страхового відшкодування по системі пропорційної відповідальності й по системі першого ризику.

Юридична особа застрахувала своє майно з дійсною вартістю C_0 , тис. грн. на суму S , тис. грн. по всьому пакеті ризиків на строк t , місяців.

Нетто-ставка по даному пакеті ризиків склала T_n , % За умовою договору безумовна /умовна/ франшиза склала F_b , (F_y) тис. грн.

Після закінчення половини строку страхування відбулося загоряння об'єкта страхування й підприємству був нанесений збиток у розмірі B , тис. грн. Витрати зроблені страхувальником по збереженню майна й зменшенню збитку склали P , тис. грн.

У завданні дати пояснення:

1.Що являють собою система пропорційної відповідальності й система першого ризику?

Таблиця вихідних даних для рішення завдання.

Показник	Номер варіанта									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15 25	16	17	18	19	20
	21	22	23	24		26	27	28	29	30
C , тис. грн.	100	220	240	270	280	300	400	450	500	1700
S, тис. грн.	80	180	240	200	200	300	250	300	500	1500
t, міс.	4	6	8	10	12	14	16	18	6	10
T , %	0,15	0,3	4,0	0,5	2,9	1,1	0,4	2,4	3	3,7
f, %	8	9	10	14	19	8	9	10	14	19
Fб , тис. грн.	5		7		9		6		8	
Fy , тис. грн.		6		8		10		7		9
B, тис. грн.	50	40	200	100	10	100	40	200	100	10
P, тис. грн.	5	10	6	7	2	5	10	6	7	2

Завдання № 2

Визначити розмір страхового платежу , що повинен внести фермер при страхуванні врожаю пшениці від граду бою, а також розмір страхового відшкодування , що одержить фермерське господарство у випадку настання страхової події , якщо відомо:

- закупівельна ціна пшениці - 60 грн/ц
 - посівна площа під пшеницею - Пп га,
 - площа потрапила під градобій - Пг % ,
 - урожайність пшениці на постраждалих площах - Урп ц/га
 - урожайність в останні 3 роки - Ур₁ ц/га, Ур₂ ц/га, Ур₃ ц/га
 - тарифна нетто-ставка - Тн %
 - питома вага витрат на ведення справи у структурі брутто-ставки - ДО₁ %
 - норматив прибутку, що закладає в тарифну ставку - ДО₂ %
 - додаткові витрати по пересіванню пшениці - Р тис.грн
- Границя відповідальності страховика 90%

У завданні дати пояснення :

1. Особливості страхування сільськогосподарських культур.

Вхідна інформація представлена в таблиці.

Показник	Номер варіанта									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Пн, га	100	120	130	140	150	160	170	180	190	200
Пг, %	100	90	85	80	75	100	65	60	55	50
Урп, ц/га	7	8	0	10	11	0	13	14	15	0
Ур1, ц/га	25	26	27	28	29	30	29	28	27	26
Ур2, ц/га	19	21	15	20	21	25	14	30	21	12
Ур3, ц/га	22	17	20	28	13	24	19	21	14	18
Тн, %	3	3	4	4	5	3	3	4	4	5
ДО1 %	8	9	10	11	12	13	14	16	17	15
ДО2 %	5	5	7	7	6	5	5	7	7	6
Р, тис. грн.	1,4	1,2	1,3	1,2	1,1	1,4	1,2	1,3	1,2	1,1

Завдання № 3

Розрахунок страхових платежів і страхових відшкодувань.

Рибне господарство, займаючись розведенням і ловом риби на штучних ставках, застрахувало своє виробництво від віднесення риби в період паводка й повеней.

1. **Розрахувати розмір страхової премії**, якщо тарифна нетто-ставка при страхуванні риби погоджена на рівні - T_n % , витрати на ведення справи в структурі тарифної ставки в страховика зложилася на рівні – f_1 , %. Прибуток у тарифі закладена в розмірі – f_2 , % За умовами страхування передбачена безумовна франшиза в розмірі – F , %

2. **Розрахувати розмір страхового відшкодування** підлягаючій виплаті страхувальникові при настанні страхового випадку, якщо в результаті повені й прориву дамби частина риби пішла з басейну.

У результаті прориву дамби й виходу риби з басейну в осінній період господарство виловило й реалізувало продукції в обсязі - U л тон. Щорічний осінній улов риби в господарстві за останні 3 роки становив – V_1, V_2, V_3 - тон. Середня ціна реалізації 1 кг живої риби становила - C грн.

У завданні дати пояснення:

1. Які особливості проведення страхування риби.

Таблиця вихідних даних для рішення завдання.

Найменування, показник	Варіант завдання (порядковий номер у списку групи)									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Тн, %	3	4	5	6	7	3	4	5	6	7
f_1 , %	8	9	10	11	12	11	10	9	8	15
f_2 , %	4	5	6	7	3	4	5	6	7	4
F , %	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Ул, тон	5	10	11	4	17	8	5	14	8	15
V_1 , тон	5	7	11	13	15	17	19	19	20	21
V_2 , тон	6	10	12	19	11	8	12	21	16	17
V_3 , тон	12	19	18	12	19	11	8	15	19	11
Ц, грн	10	11	12	10	11	12	10	11	12	11

Завдання № 4**Розрахунок вартості страхової послуги й страхового відшкодування.**

Фермер застрахував на 1 рік належну йому на правах особистої власності велику рогату худобу в кількості - 10 голів, коней у кількості -3 голів і свинопоголів'я в кількості - 25 шт., домашнього птаха - індиків, гусаків, качок і курей у кількості 100 голів від загибелі внаслідок наїзду транспорту, стихійних лих, змушеного забою й протиправних дій третіх осіб.

1. Розрахувати вартість страхової послуги.**2. Розрахувати сумарний розмір страхового відшкодування, що одержить фермер, у результаті страхових випадків, що відбулися.**

У період весняного паводка загинула 1 корова, 1 кінь у результаті травми підлягав змушеному забою, а в результаті протиправних дій зловмисників було викрадено 3 свиней. У результаті спалаху епідемії пташиного грипу було забито 75 % всього домашнього птаха.

Страхова вартість 1 голови ВРХ - 4000 грн., 1 коня -5000 грн., 1 голови свині - 1200 грн., одного голови птаха - 30грн. Ринкова вартість 1 кг м'яса при змушеному забої худоби - 15 грн. Вага м'яса забитої тварини - 225 кг.

Страхове забезпечення при страхуванні сільськогосподарських тварин визначено в договорі страхування в розмірі - 75 %. Навантаження в структурі брутто-ставки становить - 17 %. Тарифні ставки при страхуванні тварин представлені в додатку.

У завданні дати пояснення:

1. Які основні істотні умови даного виду страхування?

РОЗРАХУНКОВЕ ЗАВДАННЯ №4

Завдання № 1

Позичальнику виданий кредит на суму 300 млн. грн терміном на 2 роки. Встановлена річна тарифна ставка T_6 %. Відповідальність страхової компанії q %. Кредит повинен бути погашений позичальником в такі строки:

- перше погашення в сумі 100 млн грн через 11 місяців;
- друге погашення в сумі 20 млн грн через наступні 2 місяці;
- третє погашення в сумі 50 млн грн через 4 місяці;
- четверте погашення в сумі 50 млн грн через 3 місяці;
- п'яте погашення в сумі 80 млн грн через 4 місяці.

Таблиця вихідних даних

Найменування, показник	Варіант завдання (порядковий номер у списку групи)									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
$q, \%$	75	96	80	90	90	70	65	70	85	90
$T_6, \%$	10	11	12	13	14	15	16	17	18	20

Заповніть таблицю.

Дата видачі кредиту	Сума виданого кредиту, тис. грн	Строк користуванням кредитом	Дата погашення кредиту	Сума кредиту, що належить погашенню, тис. грн	Розрахунок страхового платежу					
					Межі відповідальності, страховика, %	Старова сума, тис. грн	Строк кредиту, міс.	Тарифна ставка		Страхові платежі, тис. грн
								вс та но вл ен а	розрахункова	

Завдання № 2

Позичальник застрахував у страховій компанії кредит і відсотки за користування кредитом з безумовної франшизою Φ %. Визначте брутто-премію, що зобов'язаний сплатити страхувальник при наступних умовах: розмір позички C млн. грн., плата за кредит $i\%$ на рік, термін кредитного договору t місяців, тарифна ставка T_6 %.

Таблиця вихідних даних

Найменування, показник	Варіант завдання (порядковий номер у списку групи)									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
$\Phi, \%$	5	6	7	6	9	10	11	12	13	14
$C, \text{млн. грн.}$	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$i, \%$ на рік	25	30	35	40	45	40	35	30	25	30
$T, \text{міс.}$	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
$T_6, \%$	10	11	12	13	14	15	16	17	18	20

У завданні дати пояснення:

Що є страховими подіями в даному виді страхування ?

Завдання № 3

Визначити тарифну нетто - ставку за договором страхування від втрат прибутку на підставі таких даних: кількість зупинок виробництва підприємства – страхувальника – **Зуп**, разів; час спостережень за даним підприємством 10 років або 3650 днів; загальний час зупинок **Т зуп**, днів; ціна одиниці продукції – **Р**, грн.; випуск продукції в день – **Вип**, шт. Додатково пояснити, який ризик покриває підприємство страховим захистом.

Таблиця вихідних даних

Найменування, показник	Варіант завдання (порядковий номер у списку групи)									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Зуп , разів	6	5	6	7	5	3	4	1	6	2
Т зуп , днів	120	130	125	140	150	200	178	179	150	120
Р , , тис грн	12	15	27	36	26	29	15	12	12	13
Вип , шт	115	120	124	116	200	300	340	250	150	200

Завдання № 4

Генеральний підрядник уклав договір страхування ризиків будівельного підприємця від усіх ризиків зі страховою компанією «Захист» на весь період будівництва, включивши до страхової суми (S млн. грн.) вартість об'єкта будівництва згідно проектно – кошторисної документації, вартість будівельних машин, обладнання та іншого майна будівельного майданчика. Базовий тариф складає $T_6\%$ від страхової суми. Визначити кінцевий страховий тариф і страхову премію з урахуванням інформації, наведеної нижче:

1. Репутація проектувальника бездоганна – коефіцієнт 0,9
2. Будівельний майданчик знаходиться в сейсдобезпечному районі – коефіцієнт 0,8
3. Місце страхування наближено до місць скупчення людей – коефіцієнт 1,3
4. Частота крадіжок вища за середню – коефіцієнт 1,4
5. Рівень управління, дисципліни технологічно і трудової високий – коефіцієнт 1
6. Безумовна франшиза – $\Phi\%$
7. Страхувальник має статус беззбиткового клієнта – коефіцієнт 0,9.

Таблиця вихідних даних

Найменування, показник	Варіант завдання (порядковий номер у списку групи)									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
S , %	75	47	25	90	10	70	30	70	85	90
T₆ , %	10	11	12	13	14	15	16	17	18	20
Φ , %	5	6	7	6	9	10	11	12	13	14

Завдання № 5 Будівельна організація уклала договір страхування відповідальності будівельного підприємця від усіх ризиків на суму 10 млн. грн. на весь період проведення будівельних робіт. Базовий тариф становить T_6 % від страхової суми. Поправочний коефіцієнт до тарифу, що враховує додаткові фактори ризику – К. Протягом дії договору з майданчика викрадено будівельних матеріалів на суму **S1 тис. грн.**, зіпсовано матеріалів на суму **S2 тис. грн.**.

Визначити страховий платіж і страхове відшкодування, а також порядок набуття договором страхування чинності і припинення дії.

Таблиця вихідних даних

Найменування, показник	Варіант завдання (порядковий номер у списку групи)									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
T₆, %	10	11	12	13	14	15	16	17	18	20
К	1,3	1,5	1,8	0,9	1,6	1,6	1,2	1,1	2,4	3,6
S1 тис. грн	100		200		120		60		35	
S2 тис. грн		50		55		64		15		10

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення підприємницького ризику.
2. Які існують види страхування майна підприємств? Які види майна юридичних осіб підлягають страхуванню?
3. На випадок яких небезпек укладається договір страхування майна юридичних осіб? За якими подіями збитки не відшкодовуються?
4. Що таке страхова оцінка та як вона визначається для різних видів майна?
5. Чим зумовлена потреба в страховому захисті майна сільськогосподарських підприємств?
6. Розкрийте основні умови обов'язкового страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень.
7. Які системи страхового забезпечення використовуються в добровільному страхуванні майна сільгоспідприємств?
8. Розкрийте умови добровільного страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень.
9. Розкрийте особливості умов обов'язкового та добровільного страхування тварин
10. У чому полягає сутність страхування технічних ризиків?
11. У чому полягає сутність страхування будівельно-монтажних робіт. Які умови страхування?
12. У чому полягають сутність та умови страхування машин від поломок?
13. У чому полягають сутність та умови страхування електронної техніки та ризику впровадження нової техніки та технологій?

14. У чому полягає сутність фінансового ризику та його страхування ?
 15. У чому полягає економічний зміст страхування кредитних ризиків ?
 16. Яка різниця між делькредерним та гарантійним страхуванням ?
 17. Які особливості має страхування кредитів довіри ?
 18. Що являє собою система депозитного страхування та які ознаки використовуються для її класифікації ?

Тестові завдання для самоконтролю

- 1. В основу страхування підприємницьких ризиків покладено...**
 а) відшкодування збитків страхувальника;
 б) страховий захист майна;
 в) страховий інтерес.
- 2. Яке майно підприємств не приймається на страхування**
 а) грошові кошти (готівка);
 б) готова продукція, інвентар, сировина;
 в) диски, касети;
 г) трубопроводи.
- 3. Величина страхового тарифу за договорами страхування підприємствами ризику втрати майна залежить від:**
 а) рішення страхової компанії;
 б) виду майна, що страхується;
 в) репутації страхувальника;
 г) частоти страхових подій.
- 4. В якій оцінці приймається на страхування готова продукція:**
 а) за балансовою оцінкою;
 б) фактичною собівартістю;
 в) у розмірі матеріальних та трудових затрат;
 г) на вартість витрачених на час страхового випадку сировини, матеріалів та вкладеної праці.
- 5. В якій оцінці приймається на страхування продукція в процесі виробництва:**
 а) за балансовою оцінкою;
 б) фактичною собівартістю;
 в) у розмірі матеріальних та трудових затрат;
 г) на вартість витрачених на час страхового випадку сировини, матеріалів та вкладеної праці.
- 6. В якій оцінці приймається на страхування основні засоби:**
 а) за балансовою оцінкою;
 б) фактичною собівартістю;
 в) у розмірі матеріальних та трудових затрат;
 г) на вартість витрачених на час страхового випадку сировини, матеріалів та вкладеної праці?
- 7. Обов'язкове страхування сільськогосподарських тварин поширюється лише на:**
 а) племінних тварин;
 б) циркових тварин;
 в) на тварин в зоопарках;
 г) відповіді а-в).
- 8. Страхова сума в страхуванні врожаю сільгоспкультур встановлюється на рівні:**

- а) дійсної вартості;
- б) половини дійсної вартості;
- в) за погодженням між страховиком та страхувальником;
- г) 70% відсотків вартості врожаю.

9. Тварини, що перебувають у приватній власності громадян, можуть бути застрахованими:

- а) на один рік;
- б) на невизначений термін;
- в) термін страхування обирає страхувальник, але він не може перевищувати 1 рік.

10. За системою першого ризику збитки відшкодовуються:

- а) на пропорційній основі;
- б) повністю;
- в) повністю, але не більше страхової суми;
- г) зменшується на суму франшизи.

11. Сільськогосподарське підприємство подало заяву про страхування врожаю на випадок пошкодження його

- а) морозом;
- б) хворобами рослин;
- в) градом;
- г) карантинними комахами.

Які з указаних ризиків є страховими?

12. Тварини, що перебувають у приватній власності, можуть бути застрахованими:

- а) на один рік;
- б) на невизначений період;
- в) термін страхування обирає страхувальник.

13. Коли при страхуванні ризиків будівництва починається страховий захист

- а) з моменту затвердження плану будівництва;
- б) з моменту початку будівельних робіт або після вивантаження застрахованих предметів на будівельному майданчику;
- в) після затвердження кошторису будівництва?

14. Розмір страхового платежу при страхуванні ризиків будівництва залежить від:

- а) страхової суми;
- б) страхового тарифу;
- в) страхової суми, страхового тарифу і поправного коефіцієнта;
- г) лише від поправного коефіцієнта.

15. Коли закінчується відповідальність за обладнання будівельного майданчика та будівельні машини при страхуванні будівельного підприємця від усіх ризиків:

- а) після їх вивезення з будівельного майданчика;
- б) після прийняття об'єкта відповідною комісією;
- в) після пуску споруди в експлуатацію.

16. Чи включається ризик зберігання матеріалу на монтажному майданчику під час монтажу при страхуванні монтажних ризиків

- а) ні;
- б) так;
- в) так (у разі, якщо термін монтажних робіт перевищує термін, затверджений планом).

17. Страхова сума при страхуванні монтажних ризиків являє собою:

- а) вартість установок включаючи витрати з перевезення, митний збір та інші збори та витрати з монтажу;
- б) вартість установок чи матеріалів, необхідних для монтажу;
- в) вартість установок, включаючи витрати з перевезення, митний збір та інші збори.

18. Чиї інтереси здебільшого захищає страхування машин від поломки?

- а) Страхувальників - великих підприємств;
- б) страхувальників – середніх та дрібних підприємств;
- в) усіх підприємств незалежно від розміру та форми власності.

19. Чи зберігається страховий захист від майнових збитків власника електронних пристроїв як експлуатанта цих пристроїв?

- а) Ні;
- б) так;
- в) в тому разі, якщо виробник не несе відповідальності за своїми гарантійними зобов'язаннями.

20. Страхування електронного обладнання здійснюється на випадок його знищення чи пошкодження внаслідок:

- а) аварії комунікаційних мереж;
- б) спрацювання в процесі експлуатації, а також через корозію;
- в) впливу диму, сажі;
- г) військових дій та громадських заворушень.

21. При страхуванні машин від поломки не страхуються:

- а) усі види змінного інвентаря;
- б) автоматизовані виробничі установки;
- в) вироби з скла, кераміки тощо.

22. Вкажіть неправильні твердження:

- а) страхова сума в страхуванні кредитів визначається як сума кредиту та відсотки за кредит ;
- б) в страхуванні біржових та валютних ризиків можуть використовуватись механізми, притаманні фондовому ринку – хеджування, опціони, тощо ;
- в) страховий тариф в страхуванні кредитів не залежить від фінансового стану позичальника.

23. Вкажіть неправильні твердження:

- а) страхова компанія при страхуванні кредитів може вимагати від страхувальника надання даних про його фінансовий стан ;
- б) страховим випадком в страхуванні будівельно-монтажних робіт є порушення виробничого процесу (порушення постачань, простій тощо) ;
- в) для здійснення страхування валютних та біржових ризиків обов'язково залучається страхова організація.

24. Вкажіть правильні твердження:

- а) в кредитному страхуванні не можуть застосовуватись системи страхування;
- б) в інвестиційному страхуванні страховим випадком є зменшення віддачі від інвестиційних вкладень у порівнянні із обумовленим рівнем;
- в) делькредерне страхування не є видом страхування кредитних ризиків.

25. Вкажіть правильні твердження:

- а) не підлягає страхуванню посередницька діяльність, тоталізатори;
- б) страхувальником в страхуванні кредитних ризиків може бути лише позичальник - фізична особа;
- в) ініціатива створення системи депозитного страхування може належати лише комерційним банкам.

26. Делькредерне страхування здійснюється за участю..

- а) кредитора, позичальника і страхової компанії;
- б) кредитора і страхової компанії;
- в) позичальника і страхової компанії;
- г) позичальника та кредитора.

27. Хто в умовах гарантійної форми страхування кредитів є страхувальником?

- а) позичальник;
- б) банк;

в) гарант позичальника.

28. Страхування кредитів, виданих під заставу, передбачає, що в разі настання страхового випадку страхове відшкодування буде сплачено...

- а) заставодавцю;
- б) заставотримачу;
- в) частково заставодавцю та частково заставотримачу.

29. Система депозитного страхування, яка гарантує захист усіх видів депозитів:

- а) імперативна;
- б) повна;
- в) змішана;
- г) диспозитивна.

30. Страхова оцінка фінансового кредиту визначається з урахуванням...

- а) тільки вартості кредиту;
- б) вартості кредиту з відсотками за користування;
- в) тільки відсотків.

Тема 5. АВТОТРАНСПОРТНЕ СТРАХУВАННЯ. МОРСЬКЕ ТА АВІАЦІЙНЕ СТРАХУВАННЯ

Мета: визначити особливості надання страхових послуг з автотранспортного, авіаційного та морського страхування; визначити принципи страхування за умов ІНКОТЕРМС.

📖 Питання для самостійного вивчення

1. Страхування залізничного транспорту.
2. Страхування вантажоперевезень.
3. Міжнародна система «Зелена картка», її розвиток.
4. Авіаційне та морське страхування.
5. Страхування космічних ризиків.

📖 Основні терміни і поняття

Страхування автотранспортних ризиків, страхування каско, страхування карго, Моторне (транспортне) страхове бюро України (МТСБУ), «Зелена картка», аварійні комісари. Морське страхування, авіаційне бюро, Морське страхове бюро, страхування каско суден, страхування вантажів (карго), умови ІНКОТЕРМС, авіаційне страхування, Авіаційне страхове бюро, авіаційний поліс Ллойда, страхування відповідальності власників повітряних суден перед третіми особами, за забруднення державних територіальних вод, страхування вантажів, що перевозяться морським транспортом, страховий захист громадян від нещасних випадків на морському транспорті.

Законодавчі та нормативні акти

1. Кодекс торговельного мореплавства України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1995. №№ 47,48,49,50,51,52, ст.349. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-вр>. (дата звернення: 15.09.2019).

2. Про затвердження Порядку та правил обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.2002 р. № 1535. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/676-2017-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

3. Про порядок утворення та державної реєстрації Авіаційного страхового бюро і Морського страхового бюро : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.04.1997 р. №450. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/561-98-п>.

Література: Основна: [2,7,11,13]; Додаткова: [4-8]

Приклади розв'язання задач

Приклад 1. Визначте суми першого і другого ризику при страхуванні транспортного засобу, якщо його вартісна оцінка 15 000 USD., страхова сума 14 800 USD., а сума збитків від настання страхового випадку складає 12 000 USD.

Розв'язання

«Перший ризик» – вартісна оцінка, яка не перевищує страхової суми.

«Другий ризик» – збитки, що перевищують страхову суму і страховиком не відшкодовуються.

Оскільки фактична сума збитків менша за страхову суму, то сума першого ризику складає 12 000 USD, а суми другого ризику немає.

Приклад 2. Авіаперевізник здійснює рейс Київ – Одеса на літаку ТУ – 154. У літаку 168 посадочних місць. Згідно встановлених вимог авіаперевізник має поліс обов'язкового страхування відповідальності за шкоду, заподіяну пасажиром, багажу, пошти і вантажу. Визначте ліміт відповідальності на кожне пасажирське крісло і страховий платіж.

Назвіть перелік документів, що мають бути подані страховику у разі настання авіаційної події, внаслідок якої страхувальник нестиме відповідальність перед пасажирями.

Розв'язання

Страхування відповідальності повітряного перевізника перед пасажирями, власниками вантажу, пошти, багажу має обов'язковий характер у міжнародному авіаційному просторі і регулюється Постановою Кабінету Міністрів України №1535 від 12 жовтня 2002 р. Страхова сума не повинна бути меншою: за шкоду, заподіяну життю та здоров'ю пасажирів:

а) під час виконання польотів у межах України – суми, еквівалентної 20000USD за офіційним обмінним курсом Національного банку, за кожне пасажирське крісло і відповідно до кількості пасажирських крісел, передбаченої сертифікатом експлуатанта повітряного судна. Страховик сплачує страхове відшкодування кожному пасажирю або його спадкоємцю;

б) під час виконання міжнародних польотів – у межах, передбачених міжнародними угодами або законодавством країни (у тому числі для військових та пов'язаних із ними ризиків), на території якої здійснюються пасажирські

перевезення, відповідно до уніфікованих умов об'єднання лондонських страховиків або інших умов, що застосовуються у міжнародній практиці;

- за втрату або шкоду, заподіяну багажу, пошті або вантажу, – суми, еквівалентної 20USD за офіційним обмінним курсом Національного банку, за кожен кілограм ваги;

- за речі (поклажу), що знаходяться у пасажира – суми, еквівалентної 20USD за офіційним обмінним курсом Національного банку.

Розмір максимального страхового тарифу на один рік не повинен перевищувати 2% страхових сум, визначених договором страхування.

Документальне забезпечення страхової виплати згідно умов обов'язкового страхування відповідальності повітряного перевізника й виконавця повітряних робіт щодо відшкодування збитків, заподіяних пасажирам, багажу, пошті, вантажу, прийнятим до перевезення, іншим користувачам повітряного транспорту та третім особам:

- 1) заяви про страхове відшкодування;
- 2) страхового поліса (сертифіката);
- 3) розрахункового документа, що підтверджує внесення страхових платежів;
- 4) заяв пасажирів або спадкоємців, власників вантажу;
- 5) документів, які підтверджують розмір збитків (висновки експертів, рішення судових органів, якщо страховий випадок був винесений на їх розгляд);
- 6) корінців авіаквитків та багажних квитанцій пасажирів повітряного судна;
- 7) свідоцтва про смерть та документи про правонаступництво для спадкоємців (у разі загибелі чи смерті пасажира);
- 8) актів про пошкодження / втрату багажу.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Оберіть страхову компанію України, яка надає послуги із страхування транспортних засобів, надайте їй коротку характеристику та підготуйте докладний опис страхової послуги обраної страхової компанії за планом:

1. Зміст послуги (Що являє собою послуга? Основні умови послуги. Чи підходить дана послуга для будь-якого сегменту ринку? Які варіанти можуть бути запропоновані в іншому випадку?).

2. Позичування послуги (Що є найважливішою характеристикою послуги з точки зору споживача? Чи є послуга автономною, або вписується в існуючу лінійку?).

3. Організація поширення послуги (Ціна в порівнянні з аналогічними послугами. Конкурентні переваги).

ЗАДАЧІ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 1. Автомобіль застраховано за системою першого ризику на суму 15000 грн. при страховій оцінці 25000 грн. Збиток страхувальника в зв'язку з пошкодженням автомобіля склав 18000 грн. Визначити розмір страхового відшкодування. Додатково обчисліть суму відшкодування у випадку страхування автомобіля за системою пропорційної відповідальності та на основі дійсної вартості.

Задача 2. У результаті ДТП знищено легковий автомобіль вартістю 25000 грн. Знос на день укладання договору страхування 28%. Від автомобіля залишилися деталі, придатні для подальшого їх використання, на суму 5515 грн, а з урахуванням їх знецінення 2795 грн. На відновлення зазначених деталей було витрачено 257 грн.

Визначте суму страхового відшкодування, якщо:

- 1) автомобіль був застрахований у повному обсязі;
- 2) автомобіль був застрахований на 15000 грн.

Задача 3. Автомобіль застрахований на суму 120 тис. грн., фактична вартість його становить 180 тис. грн. Ставка страхового тарифу 3,5 %, безумовна франшиза – 5%. Визначте суму страхового відшкодування за системою пропорційної відповідальності та першого ризику, якщо фактичний збиток склав 65 тис. грн.

Задача 4. Державне підприємство «Українські авіалінії» уклало страховий договір на 1 рік із СК «Кредо» на страхування каско повітряного судна цивільної авіації АН-12. Оціночна вартість об'єкта страхування 2,5 млн. грн..

Визначте страхову суму, що буде відображена в договорі страхування, страховий платіж.

Задача 5. Повітряне судно цивільної авіації обслуговує 5 осіб. Експлуатант повітряного судна уклав договір обов'язкового страхування життя і здоров'я членів екіпажу і обслуговуючого персоналу. Назвіть страхову суму на одну застраховану особу. Визначте страховий платіж.

Внаслідок авіаційної події три члени екіпажу загинули, один набув інвалідності першої групи, а один став інвалідом другої групи. Яким буде обсяг страхової виплати за кожним випадком.

Задача 6. Морське судно перевозить з Одеси до Варни вантажі трьох власників, які застраховані у повному обсязі за застереженнями «на умовах з відповідальністю за всі ризики». Визначте страховий платіж і надайте перелік ризиків, на які застрахований вантаж.

Назва власника вантажу	Назва вантажу	Вартість вантажу, дол. США	Страховий тариф %
Лев	Алкогольні напої	250 000	0,4
Аріадна	Продовольчі товари	200 000	0,5
Меридіан	Взуття	100 000	0,35

Під час плавання судно сіло на мілину і єдина можливість зрушити його з місця – викинути частину вантажу за борт, що відповідає умовам загальної аварії. За борт було викинуто вантаж фірми «Лев». Визначте розмір збитку та

страхового відшкодування. Для розв'язання задачі скористайтесь статтями 281, 284, 287 Кодексу торговельного мореплавства (розділ IX Надзвичайні морські події, Глава 1. Загальна аварія). Обґрунтуйте, чому за борт викинуто саме вантаж фірми «Лев».

Задача 7. Авіаперевізник здійснює рейс Київ – Дніпро на літаку компанії Аеросвіт. В літаку 225 посадочних місць. Згідно встановлених вимог авіаперевізник має поліс обов'язкового страхування відповідальності за шкоду, заподіяну пасажиром, багажу, пошти і вантажу. Визначте ліміт відповідальності на кожне пасажирське крісло і страховий платіж.

РОЗРАХУНКОВЕ ЗАВДАННЯ №5

Завдання № 1

1. Розрахувати загальний розмір страхової премії, що зобов'язаний сплатити страхувальник при страхуванні автомобіля, що належить йому на правах особистої власності. Автомобіль із дійсною вартістю - 3, тис. грн. застрахований у двох страхових компаніях від двох ризиків - "ушкодження в ДТП" і "викрадення".

За першим договором страхова сума визначена в розмірі – S_1 , тис. грн., за другим договором страхова сума визначена в розмірі – S_2 , тис. грн.

Термін дії 1-го договору – t_1 , місяців, термін дії 2-го договору – t_2 місяців. Тарифна ставка за першим договором визначена в розмірі - $t_{б1}$, % у рік, по другому договору - $T_{б2}$, % . Безумовна франшиза по обох договорах становить - 5 % .

2. Розрахувати розміри страхових відшкодувань, які будуть виплачені кожним страховиком, якщо через – t_3 місяців відбулося ДТП і автомобілю нанесений збиток у розмірі - B , тис. грн.

3. Розрахувати розмір страхового відшкодування, що одержить страхувальник, якщо після відбудовного ремонту автомобіль був викрадений зловмисниками.

У завданні дані пояснення :

1. Особливості проведення страхування автомобілів.

Вихідна інформація представлена в таблиці.

Показник	Номер варіанта									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
						26	27	28		30
	21	22	23	24	25				29	
З, тис. грн.	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65
S_1, тис. грн.	10	20	10	20	30	40	20	25	40	35
S_2, тис. грн.	20	10	10	20	20	10	20	25	40	25
t_1, міс.	6	12	8	10	12	6	10	16	8	10
t_2, міс.	18	10	8	12	18	14	12	8	12	10
$T_{б1}$, %	7	6	7	8	6	7	6	7	8	6
$T_{б2}$, %	6	5	6	7	7	6	5	6	7	7
t_3, міс.	5	9	4	11	14	4	11	7	10	8
В, тис. грн.	15	10	30	20	10	30	50	30	10	10

Завдання № 2.

1. Розрахувати загальний розмір страхової премії, що зобов'язаний сплатити страхувальник при страхуванні автомобіля, що належить йому на правах особистої власності.

Автомобіль марки ВАЗ із дійсною вартістю - 3, тис. грн. застрахований у двох страхових компаніях від двох ризиків - "ушкодження в ДТП" і "викрадення". За першим договором страхова сума визначена страхувальником у розмірі – S_1 , тис. грн., за другим договором страхова сума визначена в розмірі – S_2 , тис. грн. Термін дії 1-го договору – t_1 , місяців, термін дії 2-го договору – t_2 місяців. Нетто - ставка за першим договором визначена в розмірі - $T_{н1}$, % у рік, а навантаження склало - f % у структурі брутто-ставки. За другим договором брутто-ставка погоджений на рівні – $T_{б2}$, % . Безумовна франшиза по обох договорах становить - 5 % .

2. Розрахувати розміри страхових відшкодувань, які будуть виплачені кожним страховиком, якщо через – t_3 місяців відбулося ДТП і автомобілю нанесений збиток у розмірі - B , тис. грн.

3. Розрахувати розміри поворотних сум страхових платежів у випадку переривання договору страхування з ініціативи страхувальника через - t_4 місяців від початку страхування автомобіля.

У завданні дати пояснення:

1. Як розраховується поворотна сума страхового платежу в ризиковому виді страхування?

Таблиця вихідних даних для рішення завдання.

Найменування, показник	Варіант завдання (порядковий номер у списку групи)									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	11 21	12 22	13 23	14 24	15 25	16 26	17 27	18 28	19 29	20 30
З, тис. грн	20	25	27	30	32	35	38	40	42	45
S₁, тис. грн.	10	20	15	15	20	25	30	25	30	25
S₂, тис. грн.	15	20	5	10	15	10	20	15	5	25
t₁, місяців	6	12	10	10	12	6	12	16	8	18
t₂, місяців	18	10	6	14	12	18	8	10	12	8
t₃, місяців	8	8	7	10	10	10	7	9	10	7
t₄, місяців	9	9	8	11	11	12	9	12	11	8
T_{н1}, % у рік	7	6	7	8	6	7	6	7	8	9
f, %	10	13	15	16	17	14	20	17	15	21
T_{б2}, %	8	9	10	11	12	11	12	13	10	12
В, тис. грн.	12	12	5	7	13	9	10	6	11	12

Завдання № 3

Авіаперевізник здійснює рейс Київ – Дніпро на літаку ТУ – 154. У літаку 225 посадочних місць. Згідно встановлених вимог авіаперевізник має поліс обов'язкового страхування відповідальності за шкоду, заподіяну пасажиром, багажу, пошти і вантажу. Визначте ліміт відповідальності на кожне пасажирське крісло і страховий платіж.

Назвіть перелік документів, що мають бути подані страховику у разі настання авіаційної події, внаслідок якої страхувальник нестиме відповідальність перед пасажирами.

Питання для самоконтролю

1. Визначте сутність страхування автокаско, об'єкти та ризики страхування каско. Які обмеження застосовуються в страхуванні каско? Чому?
2. Які повноваження має Моторне транспортне страхове бюро України?
3. Охарактеризуйте мету функціонування міжнародної системи страхування «Зелена картка».
4. Визначте сутність та особливості морського страхування, основні види морського страхування.
5. Визначте мету створення Морського та авіаційного страхових бюро та зазначте їхні функції та повноваження.
6. Визначте особливості каско страхування суден та додаткових видів страхування.

7. Надайте загальну характеристику страхування вантажоперевезень. Охарактеризуйте правила ІНКОТЕРМС та особливості страхування відповідальності судновласника.

8. Визначте сутність та особливості авіаційного страхування. Охарактеризуйте основні види авіаційного страхування та умови страхування каско повітряних суден. Визначте порядок і умови страхування життя і здоров'я членів екіпажу та авіаперсоналу.

9. Охарактеризуйте особливості страхування відповідальності експлуатанта повітряного судна та страхування відповідальності повітряного перевізника за шкоду, заподіяну пасажиром, багажу, пошти та вантажу.

10. Визначте особливості добровільного авіаційного страхування.

11. Визначте особливості космічного страхування.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Страхування карго – це:

- а) страхування транспортного засобу;
- б) страхування вантажів;
- в) страхування транспортного устаткування;
- г) страхування пасажирів;

2. Страхування каско – це:

- а) страхування транспортного засобу;
- б) страхування вантажів;
- в) страхування транспортного устаткування;
- г) страхування пасажирів.

3. Страхування авто каско поширюється на...

- а) транспортні засоби;
- б) обладнання до транспортного засобу;
- в) причепа до транспортного засобу.

4. Непрямими збитками в договорах страхування авто каско вважаються...

- а) збитки, заподіяні кузову автомобіля;
- б) втрачена орендна плата;
- в) збитки, заподіяні додатковому обладнанню.

5. Яка основна мета запровадження обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів?

- а) відшкодування збитків власнику транспортного засобу, винного в дорожно-транспортній пригоді;
- б) відшкодування збитків, завданого дорожно-транспортною пригородою третім особам;
- в) відшкодування збитків, завданого дорожно-транспортною пригородою довірчллю.

6. Страхова сума за внутрішнім договором обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів визначається...

- а) страховиком;
- б) страхувальником;
- в) моторним страховим бюро;
- г) Верховною Радою України.

7. Випадки, за якими страхова компанія виплатить страхове відшкодування в разі пошкодження або знищення автотранспортного засобу – це:

- а) участь в гонках;
- б) використання об'єкта страхування в несправному стані;
- в) страйки та громадські заворушення;

г) напад тварин.

8. Поліс «Зелена картка – це форма:

- а) міжнародного договору;
- б) внутрішнього договору страхування.

9. Баратрія– це:

- а) збиток, заподіяний судну чи вантажу навмисними діями капітана чи членів судової команди: посадка судна на міліну, його затоплення, відхилення від курсу тощо;
- б) у морському страхуванні відмова страхувальника від своїх прав на застраховане майно на користь страховика з метою одержання від нього повної страхової суми;
- в) частина страхової премії, що утримана страховиком у разі припинення (розірвання) дії договору без поважних причин;
- г) норма страхового права, у відповідності до якої страхувальник зобов'язаний негайно сповістити страховика про які-небудь чинники, що можуть мати істотне значення стосовно ризику, який прийнято на страхування.

10. Форма автоматичного страхування вантажів на тривалий час без визначення будь-яких загальних лімітів та обмежень– це:

- а) дисклауз;
- б) відкритий ковер;
- в) ріторно;
- г) франшиза.

11. Абандон – це:

- а) заява на перекладення договору страхування;
- б) відмова у виплаті договору страхування;
- в) відмова страхувальника від своїх прав на застраховане майно з метою отримання повної страхової суми.

12. Хто може бути страхувальником при страхуванні вантажів?

- а) власник вантажу;
- б) відправник, одержувач вантажу;
- в) відправник, одержувач, перевізник.

13. Добровільні види авіаційного страхування охоплюють...

- а) тільки військову авіацію;
- б) як військову, так і цивільну авіацію;
- в) військову, цивільну авіацію та різні ланки авіаційно-транспортної системи.

14. Страхувальниками в космічному проекті є:

- а) одна юридична особа;
- б) декілька юридичних осіб;
- в) дві юридичні особи;
- г) все залежить від складності космічного проекту.

15. Ризики, що можуть виникати при реалізації космічного проекту– це:

- а) технічні;
- б) майнові;
- в) особистого походження;
- г) відповідальності перед третіми особами.

Тема 6. СТРАХУВАННЯ МАЙНА ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ГРОМАДЯН

Мета: визначити особливості надання страхових послуг з страхування майна та відповідальності громадян.

Питання для самостійного вивчення

1. Необхідність і значення страхового захисту майна громадян.
2. Страхування професійної відповідальності.
3. Інші види страхування відповідальності (обов'язкове страхування відповідальності власників собак; обов'язкове страхування відповідальності громадян України, що мають у власності зброю).

Основні терміни і поняття

Страхування будівель і споруд, страхування тварин у господарствах громадян, страхування домашнього майна, страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів, страхування професійної відповідальності, обов'язкове страхування відповідальності власників собак, обов'язкове страхування відповідальності громадян України, що мають у власності зброю, пріоритетне майно, комбінований варіант страхового захисту.

Методичні рекомендації

При опрацюванні першого питання слід звернути увагу на необхідність і значення страхового захисту майна громадян. Необхідно визначити суб'єкти та об'єкти страхування, проаналізувати основні принципи страхування, особливості розрахунку тарифів, основні ризики, методи визначення страхової суми та відшкодування. Також слід проаналізувати основні умови страхування будівель і споруд, страхування тварин у господарствах громадян, страхування домашнього майна та умови інших видів страхування майна громадян.

Крім того, необхідно визначити характеристики майна як об'єкта страхування, зокрема *пріоритетне майно* – нерухомість та сільськогосподарські тварини.

Крім того, слід проаналізувати особливості комбінованого варіанту страхового захисту, який передбачає страховий захист майнових інтересів страхувальника, що не суперечать чинному законодавству України, пов'язані із володінням, користуванням та розпорядженням майном, що належить на правах приватної власності страхувальникові та членам його родини, а також

майном, яким страхувальник розпоряджається згідно з договором оренди, якщо таке майно не застраховане його власником.

Також слід проаналізувати методику розрахунку розміру страхового тарифу при достроковому припиненні договору страхування та додаткової страхової премії.

Частина сплаченого платежу, яка повертається при достроковому припиненні договору страхування:

$$СП = СП_1 (1 - K_1), \quad (6.1)$$

де СП – премія, що підлягає поверненню у випадку дострокового розірвання договору страхування; СП₁ – сплачена страхова премія; K₁ – коефіцієнт, який враховує пропорційність терміну страхування та частку витрат на ведення справ.

Додаткова страхова премія, яка сплачується у випадку збільшення страхової суми:

$$ДП = СП_1 - СП_2 \cdot (T/12), \quad (6.2)$$

де ДП – додаткова страхова премія; СП₁ – премія, що визначена за меншою страховою сумою; СП₂ – премія, що визначена за більшою страховою сумою; Т – кількість місяців, що залишилась до закінчення терміну страхування від моменту збільшення страхової суми.

Частина страхової премії, яка може бути повернена при зменшенні страхової суми:

$$ЧП = СП_2 \cdot K_2 - СП_1 \cdot K_1, \quad (6.3)$$

де ЧП – частина страхової премії, яка може бути повернена при зменшенні страхової суми; СП₁ – премія, що визначена за меншою страховою сумою; СП₂ – премія, що визначена за більшою страховою сумою; K₁, K₂ – коефіцієнти, які враховують відповідно пропорційність терміну страхування та витрати на ведення справ залежно від моменту зменшення страхової суми [11].

При опрацюванні другого питання необхідно визначити сутність та основні умови страхування професійної відповідальності громадян. Слід визначити суб'єкти та об'єкти страхування, проаналізувати основні принципи страхування, особливості розрахунку тарифів, основні ризики, методи визначення страхової суми та відшкодування. Крім того, слід звернути увагу на особливості укладання договорів. При розв'язанні задач слід застосовувати таблицю страхових тарифів при страхуванні професійної відповідальності:

№	Найменування професії	Розмір ставки, %
1.	Аудитори	2,0 – 4,0
2.	Нотаріуси	0,8 – 5,0
3.	Банківські службовці	2,5 – 7,0

При опрацюванні третього питання необхідно визначити основні умови страхування цивільної відповідальності власників собак; обов'язкове

страхування відповідальності громадян України, що мають у власності зброю. Слід звернути увагу на перелік порід собак, власники яких підлягають обов'язковому страхуванню.

Страхові суми й розміри страхових відшкодувань при обов'язковому страхуванні громадянської відповідальності власників зброї й власників собак наведено в таблиці [8]:

№.	Найменування показника	Розмір (грн.)
1.	Розміри страхового відшкодування при нанесенні шкоди життя й здоров'ю:	
	- у випадку смерті потерпілого	11. 000 грн
	- у випадку одержання інвалідності 1 групи	8. 250 грн
	- у випадку одержання інвалідності 2 групи	5. 500 грн
	- у випадку одержання інвалідності 3 групи	2. 750 грн
	- у випадку тимчасової непрацездатності	20 грн за кожний день але не більше 2.500 грн
2.	Розміри страхового відшкодування при нанесенні шкоди майну:	
	- у випадку ушкодження (знищення) майна потерпілого	не більше 30.000 грн

Законодавчі та нормативні акти

1. Про затвердження Положення про порядок та умови здійснення обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.09.1996 р. № 1175. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1175-96-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

2. Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.03.2002 р. №402. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/402-2002-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

3. Про затвердження Порядку та правил обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, що може бути заподіяна третім особам : Постанова Кабінету Міністрів України від 09.09.2002 р. №944. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/944-2002-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

4. Про затвердження розмірів страхових платежів за додатковими договорами обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2004 р. №539. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/539-2004-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

Література: Основна: [7,11,13]; Додаткова: [4-7]

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Оберіть страхову компанію України, яка надає послуги із страхування майна громадян, представте її коротку характеристику та опишіть

вплив мікро- та макросередовища на діяльність страховика.

Завдання 2. Оберіть страхову компанію України, яка надає послуги із страхування відповідальності громадян, представте її коротку характеристику та описати вплив мікро- та макросередовища на діяльність страховика.

Завдання 3. Підготуйте докладний опис страхової послуги з страхування майна громадян обраної страхової компанії за планом:

1. Зміст послуги (Що являє собою послуга? Основні умови послуги. Чи підходить дана послуга для будь-якого сегменту ринку? Які варіанти можуть бути запропоновані в іншому випадку?).

2. Позичування послуги (Що є найважливішою характеристикою послуги з точки зору споживача? Чи є послуга автономною, або вписується в існуючу лінійку?).

3. Організація поширення послуги (Ціна в порівнянні з аналогічними послугами. Конкурентні переваги).

Приклади розв'язання задач

Приклад 1. Тарифні ставки залежно від стажу водія такі: до 1 – року 6,1%, від 1 до 5 років – 4,6%, від 5 до 10 років – 2,1%. Страхова сума на кожного водія складає 10 тис. грн. Визначте страховий внесок на рік за умов добровільного страхування цивільної відповідальності водіїв транспортних засобів, якщо в організації працюють зі стажем роботи до 1 року – 5 осіб, від 1 до 5 років – 4 особи, від 5 до 10 років – 3 особи.

Розв'язання

Розрахуємо страховий внесок транспортної організації за водіїв:

$$5 \cdot 10\,000 \cdot 6,1 / 100 + 4 \cdot 10\,000 \cdot 4,6 / 100 + 3 \cdot 10\,000 \cdot 2,1 / 100 = 5\,520 \text{ грн.}$$

Приклад 2. Договором добровільного страхування цивільної відповідальності автовласника встановлено ліміт на один страховий випадок у розмірі 7 000 грн. У результаті страхового випадку нанесена шкода 3 особам: першій – на суму 3 500 грн, другій – на суму 2 000 грн, третій – на суму 6 000 грн. Визначити розмір виплат кожній постраждалій особі.

Розв'язання

Розмір страхових виплат:

Перший постраждалий	$7\,000 \cdot 3\,500 / (3\,500 + 2\,000 + 6\,000)$	2 131(грн.)
Другий постраждалий	$7\,000 \cdot 2\,000 / (3\,500 + 2\,000 + 6\,000)$	1 217(грн.)
Третій постраждалий	$7\,000 \cdot 6\,000 / (3\,500 + 2\,000 + 6\,000)$	3 652(грн.)

Приклад 3. Умовами договору добровільного страхування цивільної відповідальності встановлено ліміт відповідальності на один страховий випадок 5 000 грн та ліміт відповідальності на весь строк дії договору 10 000 грн. У період дії договору сталося три страхові випадки: збиток за першим склад 6 000 грн, а сума страхової виплати склала 5 000 грн; збиток за другим 3 000 грн, який був сплачений у повному обсязі; збиток за третім 5 000 грн.

Визначте розмір страхової виплати за третім страховим випадком.

Розв'язання

Розмір страхової виплати за третім страховим випадком складе лише 2 000 грн, тобто в межах ліміту, який залишився після виплат за двома попередніми страховими випадками ($10\ 000 - 5\ 000 - 3\ 000 = 2\ 000$ грн).

Приклад 4. У договорі страхування професійної відповідальності лікаря передбачена страхова сум 10 тис. грн, умовна франшиза 1,5 тис. грн. У результаті помилки, здійсненої при виконанні службових обов'язків, завдано шкоди клієнту розміром 5 тис. грн. Крім того, витрати постраждалої особи склали 1,5 тис. грн. Визначте розмір страхового відшкодування.

Розв'язання

- 1) розмір збитку: $5\ 000 + 1\ 500 + 800 = 7\ 300$ грн;
- 2) страхове відшкодування постраждалому клієнту виплачується страховиком у розмірі 7 300 грн.

ЗАДАЧІ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Страхування майна громадян

Задача 1. Громадянин уклав із страховою компанією договір страхування килимового покриття вартістю 5250 грн. У результаті страхового випадку його було пошкоджене. Знос покриття на день пошкодження – 15%, а його знецінення внаслідок страхового випадку – 50% його дійсної вартості. Визначити суму страхового відшкодування, яку отримає страхувальник.

Задача 2. Під час затоплення водою із сусіднього приміщення в квартирі було пошкоджено електропобутову техніку, яку господар завчасно застрахував від комплексу ризиків, у т.ч. дії води на суму 19000грн. Ремонт коштував 11000грн, знос майна на день страхового випадку 5%. Розрахуйте суму збитку та страхового відшкодування, якщо страхова оцінка майна становила 18000грн, а використано систему страхування за «першим ризиком».

Задача 3. Визначте:

❖ розмір частини страхової премії, поверненої страхувальникові при достроковому припиненні дії договору страхування. Розмір сплаченої страхової премії – 120 гр.од., термін договору – 1 рік; договір припинено через 8 місяців після укладення договору.

❖ Розмір премії при збільшенні страхової суми. Страхова сума 2000 гр.од. Термін договору – 1 рік; через 8 місяців після укладення договору страхову суму збільшено на 1000 гр.од. Страховий тариф 7,5%.

❖ Розмір премії при зменшенні страхової суми. Страхова сума 4000 гр.од. Термін договору – 1 рік; через 8 місяців після укладення договору страхову суму зменшено на 500 гр.од. Страховий тариф 5,5%. $K_2=0,55$.

Задача 4. Страхователь хочет застраховать свое имущество на случай кражи. В компании А по данному виду страхования ему предлагают следующие условия: страховая сумма составляет 100 у.е., страховой тариф составляет 15%

от страховой суммы. При соблюдении страхователем дополнительных охранных мер ему предоставляются скидка к тарифу 3%.

В компании Б: страховая сумма составляет 150 у.е., страховой тариф составляет 11% от страховой суммы. За соблюдение дополнительных мер по охране имущества предоставляется скидка к тарифу 5%.

В компании В: страховая сумма составляет 130 у.е., страховой тариф составляет 12% от страховой суммы. При соблюдении страхователем дополнительных охранных мер ему предоставляются скидка к тарифу 4%. Определите, в какой компании наиболее выгодно Страхователю застраховать имущество исходя из размера страховой премии, приведите расчет.

Задача 5. Громадянин уклав договір охорони квартири за допомогою засобів сигналізації на суму 20 тис. грн. та договір страхування домашнього майна на суму 200 тис. грн. В період дії обох договорів відбулася крадіжка, з квартири було викрадено майна на загальну суму 205 тис. грн., разом із ювелірними виробами вартістю 15 тис. грн. На основі переліку викраденого майна, складеного страхувальником та підтвердженого, страхова компанія обчислила збиток у розмірі 150 тис. грн. Визначити розмір страхового відшкодування, який отримає громадянин.

Визначити суму страхового відшкодування, яку отримає страхувальник.

Задача 6. Громадянин уклав договір страхування домашнього майна із страховою компанією «Скайд» на суму 45 тис. грн. Під час дії договору із будинку було викрадено майна на суму 50 тис. грн., у тому числі коштовностей і готівки, які не були застраховані за спеціальним договором, на суму 5 тис. грн.. Згідно з договором страхувальник сплатив страховий платіж в сумі 1,0 тис. грн.. та прийняв необхідні заходи щодо збереження застрахованого майна. Визначити обсяг відшкодування, якщо розмір безумовної франшизи складає 5% від страхової суми.

Задача 7. Під час пожежі в квартирі повністю згорів холодильник, який було оцінено страховою компанією за товарним чеком на 3500 грн. Ступінь спрацювання холодильника на день укладання договору 35%, придатних деталей для використання не залишилося. Визначте розмір збитку та страхового відшкодування за системою «першого ризику», якщо холодильник було застраховано на 2500грн.

Задача 8. За оціночною нормою типової будівлі 7 тис. грн. за м³ визначена вартість рубленого будинку площею 100 м³. У будинку порівняно із типовою будівлею є такі відхилення: рублені стіни обшиті дошками (надбавка 2%), замість стрічкового фундаменту встановлені бутові стовпи (знижка 20%), замість шиферної покрівлі зроблена м'яка покрівля (знижка 5%). Знос будинку складає 30%.

Визначте: 1) величину страхового внеску, якщо тарифна ставка складає 3%; 2) розмір страхового відшкодування у випадку повного знищення будівлі (за умови повного страхування будівлі).

Страхування відповідальності громадян

Задача 17. Фізична особа - власник німецької вівчарки під час реєстрації тварини уклав договір обов'язкового страхування відповідальності власників агресивних порід собак терміном на 1 рік. Вказати на величину страхового внеску страхувальника. На який максимальний термін власник собаки може укласти договір? Визначити обсяг страхової виплати, якщо ненавмисними діями буде спричинено страховий випадок з наслідком для третьої постраждалої особи у формі першої групи інвалідності тимчасової втрати. Вказати на ліміти відповідальності страхової компанії за іншими можливими наслідками заподіяння шкоди здоров'ю і майну третіх осіб у наслідок непередбачувано та агресивної дії собаки. Які ще породи собак відносяться до агресивних згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 9 липня 2002 р. № 944 «Про затвердження Порядку та правил обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, що може бути заподіяна третім особам».

Задача 18. Власник вогнепальної мисливської зброї під час проведення реєстраційної процедури уклав договір обов'язкового страхування відповідальності громадян, що мають у власності зброю терміном на 1 рік. Вказати на величину страхового внеску страхувальника. На який максимальний термін власник зброї може укласти договір? Визначити обсяг страхової виплати, якщо ненавмисними діями буде спричинено страховий випадок з наслідком для третьої постраждалої особи у формі тимчасової втрати працездатності тривалістю 60 днів. Вказати на ліміти відповідальності страхової компанії за іншими можливими наслідками ненавмисного заподіяння шкоди здоров'ю і

Задача 19. ТОВ — Гранд уклало зі страховою компанією договір страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам. Строк дії договору страхування - 1 рік. Юридична особа на законних підставах є власником трьох собак та утримує їх не для виконання службових обов'язків. У результаті настання страхового випадку спричинена шкода життю, здоров'ю та майну третіх осіб, а саме:

- одна особа померла;
- другій особі надано II групу інвалідності;
- третій надано III групу інвалідності. При цьому було пошкоджено майно особи, балансова вартість якого 8 тис. грн., а витрати на його відновлення склали 2,5 тис. грн.

Визначити розмір страхових платежів ТОВ —Гранд та суму страхових виплат за укладеним договором страхування.

Задача 20. Громадянин Данилко О.І. є власником собаки сенбернар на законних підставах і відповідно до чинного законодавства він уклав зі страховою компанією договір страхування відповідальності (строком на 1 рік) за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам. Унаслідок непередбачуваної поведінки собаки заподіяна пряма шкода іншим особам, а саме:

- одна особа втратила працездатність протягом 45 днів;
- знищене майно цієї ж особи, балансова вартість якого становила 5 тис. грн.

Визначити:

- 1) розмір страхових платежів, що повинен сплатити Данилко О.І.;
- 2) суму страхових виплат за наслідками страхового випадку.

Задача 24. Умовами договору добровільного страхування цивільної відповідальності встановлено ліміт відповідальності на один страховий випадок 5000 грн. та ліміт відповідальності на весь строк дії договору – 10000 грн. У період дії договору сталося три страхові випадки: збиток за першим склав 6000 грн., а сума страхової виплати склала 5000 грн.; збиток за другим – 3000 грн., який був сплачений у повному обсязі; збиток за третім – 5000 грн.

Визначити розмір страхової виплати за третім страховим випадком.

Задача 25. Визначити вартість страховки (мінімальну та максимальну величину) для водія на основі вихідних даних: коефіцієнт типу транспортного засобу – 0,94 – 1,41; коефіцієнт території переважного використання автомобіля – 1,5 – 1,8; сфери використання транспортного засобу – 1, 1- 1,2; водійського стажу осіб, відповідальність яких застрахована 1,2-1,5; кількості осіб зазначених у договорі 1,0 – 1,1. Який розмір ліміту відповідальності страховика за шкоду, заподіяну майну потерпілих?

Задача 26. Підприємство «Паритет» вирішило застрахувати цивільну відповідальність водіїв транспортних засобів. Тарифні ставки залежно від стажу водіїв такі: до 1 року – 5,9 %; від 1 до 5 років – 4,2 %; від 5 до 10 років – 2,3 %. Страхова сума на кожного водія – 20.000 грн. Визначити страховий внесок на рік, враховуючи, що на підприємстві працює: 2 особи зі стажем роботи до 1 року; 3 особи зі стажем роботи від 1 до 5 років; 5 осіб зі стажем роботи від 5 до 10 років.

Задача 27. У договорі добровільного страхування цивільної відповідальності автовласника визначено ліміт відповідальності страховика на один страховий випадок 5000 грн., а ліміт відповідальності за вимогами кожного з потерпілих – 2500 грн. У результаті страхового випадку нанесено тілесні ушкодження трьом особам: першій - на суму 2600 грн., другій – на суму 500 грн., третій – на суму 1000 грн.

Задача 28. Договором добровільного страхування цивільної відповідальності автовласника встановлено ліміт на один страховий випадок у розмірі 7000 грн. У результаті страхового випадку нанесена шкода 3 особам: першій – на суму 3500 грн., другій – на суму 2000 грн., третій – на суму 6000 грн.

Визначити розмір виплат кожній постраждалій особі.

Задача 29. Визначити вартість страховки (мінімальну та максимальну величину) для водія на основі вихідних даних: коефіцієнт типу транспортного засобу – 0,27; коефіцієнт території переважного використання автомобіля – 1,0 – 1,2; сфери використання транспортного засобу – 1, 1- 1,2; водійського стажу осіб, відповідальність яких застрахована 1,2-1,5; кількості осіб зазначених у договорі 1,0 – 1,1. Який розмір ліміту відповідальності

страховика за шкоду, заподіяну життю та здоров'ю потерпілих?

Задача 30. Підприємство вирішило добровільно застрахувати цивільну відповідальність водіїв транспортних засобів. Тарифні ставки залежно від стажу водіїв такі: до 1 року – 5 % ; від 1 до 5 років – 3,8,2 %; від 5 до 10 років – 1,5 %. Страхова сума на кожного водія – 30.000 грн. Визначити страховий внесок на рік, враховуючи, що на підприємстві працює: 3 особи зі стажем роботи до 1 року; 4 особи зі стажем роботи від 1 до 5 років; 4 осіб зі стажем роботи від 5 до 10 років.

Задача 31. Умовами договору добровільного страхування цивільної відповідальності встановлено ліміт відповідальності на один страховий випадок 6000 грн. та ліміт відповідальності на весь строк дії договору – 12000 грн. У період дії договору сталося три страхові випадки: збиток за першим склав 4000 грн., а сума страхової виплати склала 3500 грн.; збиток за другим – 2000 грн., який був сплачений у повному обсязі; збиток за третім – 6000 грн.

Визначити розмір страхової виплати за третім страховим випадком.

Задача 32. У договорі страхування професійної відповідальності лікаря передбачена страхова сума 120 тис. грн., умовна франшиза – 12 тис. грн. У результаті помилки, здійсненої при виконанні службових обов'язків, завдано шкоди клієнту розміром 18 тис. грн. Крім того, витрати постраждалої особи склали 22,5 тис. грн., а витрати, здійснені лікарем без згоди страховика – 1 тис. грн. Визначити розмір страхового відшкодування.

РОЗРАХУНКОВЕ ЗАВДАННЯ №6

Завдання № 1

1. Розрахувати вартості страхових послуг при страхуванні комерційним банком професійної відповідальності 3-х аудиторів, 2-х нотаріусів і 4-х банківських службовців,

Страхова сума при страхуванні відповідальності по категоріях професій за домовленістю сторін визначена: - для нотаріусів у розмірі 15 тис. грн.; - для аудиторів у розмірі - 20 тис. грн.; для банківських службовців у розмірі 10 тис. грн. Тарифні нетто-ставки по категоріях професій представлені в додатку. Навантаження в структурі брутто-ставки становлять - 17 %.

2. Визначити, хто буде платити й у якому розмірі буде компенсувати нанесений збиток, якщо в результаті ненавмисної помилки аудитора клієнтові аудитора був нанесений збиток у розмірі 10 тис. грн.

3. Визначити, хто буде платити й у якому розмірі буде компенсувати нанесений збиток, якщо в результаті ненавмисної помилки нотаріуса клієнтові нотаріуса нанесений збиток у розмірі 20 тис. грн.

У завданні дати пояснення:

1. Які основні істотні умови даного виду страхування?

Завдання № 2

1. Розрахувати вартість страхової послуги при страхуванні громадянської відповідальності власника 1-го мисливської зброї ИЖ-22 і 1-го мисливського карабіна калібру 7,62.

2. Розрахувати розміри страхових відшкодувань, які будуть виплачені потерпілим, якщо в результаті нещасного випадку під час полювання 1 чоловік загинув від поранення картечю, а 2 чоловік одержали поранення. При цьому -перший поранений залишився інвалідом, а другий - перебував на лікуванні Т-днів. Крім цього в результаті влучення заряду й наступного загоряння був нанесений матеріальний збиток власникові майна в розмірі - У тис. грн.

У завданні дати пояснення:

1. Які основні істотні умови даного виду обов'язкового страхування?

Таблиця вихідних даних для рішення завдання.

Найменування, показник	Варіант завдання (порядковий номер у списку групи)									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Група інвалідності	1	2	3	1	2	3	1	2	3	2
Т-дні непрацездатності	14	16	19	31	17	22	32	19	35	27
У тис. грн.	17	43	27	31	5	12	34	22	17	3

Примітка: При рішенні завдання використати **Постанову Кабінету Міністрів**

України № 402 від 29.03.2002 р. „Про затвердження Порядку та правил проведення обов'язкового страхування відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї”

Завдання № 3

1. Розрахувати вартість страхової послуги при страхуванні громадянської відповідальності фізичної особи - власника собаки породи боксер німецький.

2. Розрахувати розміри страхових відшкодувань, які будуть виплачені потерпілим, якщо в результаті нещасного випадку -агресивних дій собаки під час охоронної служби - 1 чоловік загинув від укусів, другий потерпілий став інвалідом, а третій потерпілий – одержав травми й перебував на лікуванні Т-днів. При страховому випадку постраждало й майно третьої особи, якому заподіяний збиток у розмірі - У тис. грн.

У завданні дати пояснення:

1. Які основні істотні умови даного виду обов'язкового страхування?
2. Який розмір франшизи встановлюється в цьому виді обов'язкового страхування?

Таблиця вихідних даних для рішення завдання.

Найменування, показник	Варіант завдання (порядковий номер у списку групи)									
	1 11 21	2 12 22	3 13 23	4 14 24	5 15 25	6 16 26	7 17 27	8 18 28	9 19 29	10 20 30
Група інвалідності	1	2	3	1	2	3	1	2	3	2
Т-дні непрацездатності	14	16	19	31	17	22	32	19	35	27
У тис. грн.	17	43	3	3	5	12	34	22	17	3

Примітка: При рішенні завдання використати **Постанову Кабінету Міністрів України № 944 від 09.09.2002 р.** „Про затвердження Порядку та правил обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, що може бути заподіяна третім особам”

Завдання № 4

Власник транспортного засобу типу «М» застрахував свою цивільну відповідальність на Т- місяців

1. Розрахувати вартість страхової послуги при страхуванні громадянської відповідальності власника транспортного засобу.

2. Розрахувати розмір страхового відшкодування, що одержить кожний потерпілий у ДТП, якщо перший потерпілий загинув на місці ДТП, другий потерпілий - одержав групу інвалідності, третій потерпілий одержав травму й перебував на лікарняному аркуші t-днів. Крім потерпілих у результаті ДТП постраждали два автомобілі : першому автомобілю заподіяний збиток у розмірі З₁, грн., другому автомобілю заподіяний збиток у розмірі – В₂, грн. Збиток, заподіяний власникові транспортного засобу, винному в здійсненні ДТП, склав – В₃, грн. За умовами страхування встановлена безумовна франшиза в розмірі - 2-х %.

3. Розрахувати загальний розмір страхового відшкодування, що виплатить страхова компанія. у результаті ДТП.

У завданні дати пояснення:

1. Які основні істотні умови даного виду страхування?

Таблиця вихідних даних для рішення завдання.

Найменування, показник	Варіант завдання (порядковий номер у списку групи)									
	1 11 21	2 12 22	3 13 23	4 14 24	5 15 25	6 16 26	7 17 27	8 18 28	9 19 29	10 20 30
Тип транспорт	легковий	легковий	легковий	легковий	автомобіль	автомобіль	вантаж. авто	вантаж. авто	мото-	мото-

ного кошти « М »	авто. с обсяго м V=1100 див ³	авто . с обсягом V=1500 див ³	авто. с обсягом V=1600 див ³	авто . с обсягом V=2400 див ³	та до 20 чіл	та понад 20 чіл	до 2-х тон	понад 2-х тон	цикл	роллер
строк страхування, Т-місяців	1	3	3	4	6	9	12	1	2	3
Група інвалідності	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1
t-кількість робочих днів непрацездатності	19	20	21	32	37	40	42	50	31	29
Середньоденна заробітна плата потерпілого	96	105	120	110	79	86	91	138	121	135
V ₁ , грн.	17	29	20	17	1	34	19	19	12	32
V ₂ , грн.	10	19	15	21	12	3	9	12	9	11
V ₃ , грн.	24	6	19	31	17	15	8	12	12	9

Примітка: При рішенні завдання використати **Постанову Кабінету Міністрів України № 539 від 29.04.2004 р.** „Про затвердження розмірів страхових платежів за додатковими договорами обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів”
Закон України „Про обов'язкове страхування цивільно – правової відповідальності власників наземних транспортних засобів” від 01.07.2004р.

Тестові зав ля самоконтролю

1. Приоритетним майном фізичної особи вважається:

- а) нерухоме майно;
- б) транспортні засоби;
- в) предмети щоденного вжитку;
- г) сільськогосподарські тварини.

2. Знецінення домашнього майна внаслідок страхового випадку означає

- а) вартість знищеного майна;
- б) вартість втрати якості та цінності предмета через пошкодження майна;
- в) вартість викраденого майна.

3. До обов'язкових видів страхування відповідальності в Україні належать

- а) страхування професійної відповідальності лікарів;
- б) страхуванні відповідальності власників транспортних засобів;
- в) страхування відповідальності фінансових консультантів;
- г) страхування відповідальності позичальників.

4. До витрат на відновлення майна фізичної особи не належать:

- а) витрати на матеріали і запасні частини для ремонту;
- б) витрати, пов'язані із тимчасовим ремонтом або відновленням;
- в) витрати, пов'язані із змінами або поліпшенням застрахованого об'єкта.

5. Особливо дорогоцінне майно громадян страхується:

- а) за додатковим договором і в повній оцінці;
- б) за звичайним договором і в договірній вартості;
- в) не приймається на страхування.

6. Порядок та умови обов'язкового страхування відповідальності власників собак визначає:

- а) страховик;
- б) страхувальник;
- в) Верховна Рада України;
- г) Президент України.

7. Страхувим захистом на умовах страхування домашнього майна можуть бути охоплені такі види рухомого майна:

- а) кімнатні квіти;
- б) килими та килимові покриття;
- в) меблі;
- г) антикваріат.

8. Страхувим захистом на умовах страхування домашнього майна можуть бути охоплені такі види нерухомого майна:

- а) дачні будинки;
- б) аварійна будівля;
- в) капітальний гараж;
- г) тимчасова будівля.

9. Яку величину становить страховий тариф за річний поліс обов'язкового страхування відповідальності громадян, що мають у власності зброю?

- а) 17 грн.;
- б) 17% від страхової суми;
- в) 34 грн.;
- г) 1,7% від страхової суми

10. У разі укладання договору страхування відповідальності власника зброї термін страхування може становити...

- а) тільки 1 рік;
- б) від 1 до 10 років;
- в) тільки до 1 року;
- г) від 1 до 5 років.

Питання для самоконтролю

1. Поясніть необхідність і значення страхового захисту майна громадян.
2. Проаналізуйте розвиток і сучасний стан страхування особистої власності громадян. Назвіть види послуг страхових компаній громадянам – власникам майна.
3. Визначте основні особливості страхування будівель і споруд.
4. Визначте основні особливості страхування домашніх тварин громадян.
5. Визначте основні особливості страхування домашнього майна.
6. Визначте умови страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів та інших видів страхування відповідальності.
7. Назвіть основні особливості страхування професійної відповідальності.

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Абандон – відмова страхувальника судна або вантажу від усіх прав власності на застрахований об'єкт на користь страховика за умови отримання від останнього належного страхового відшкодування.

Аварійний комісар – фахівець, який за дорученням страховика (іноді із залученням експерта – сюрвейера) визначає причину, характер і розмір збитків і видає аварійний сертифікат.

Аварійний сертифікат – документ, що видається страхувальникові аварійним комісаром, агентом або іншим уповноваженим представником страховика на підставі огляду пошкодженого майна. В аварійному сертифікаті фіксуються можливі причини, характер і розмір збитку, зумовленого страховим випадком.

Авіаційне страхування – страхування ризиків, пов'язаних із використанням авіаційної та космічної техніки. Включає в себе страхування літаків, вертольотів та іншої авіаційної техніки від пошкодження й знищення: страхування відповідальності перед пасажирами і третіми особами за шкоду, заподіяну їх здоров'ю та майну; відповідальність власників повітряних суден як роботодавців; страхування деяких інших ризиків.

Агент страховий – фізична або юридична особа, яка діє від імені та за дорученням страховика і виконує частину його страхової діяльності (укладення договорів страхування, одержання страхових платежів, виконання робіт, пов'язаних з виплатами страхових сум і страхового відшкодування). Страхові агенти є представниками страховика і діють у його інтересах за комісійну винагороду на підставі договору із страховиком.

Адендум – письмове доповнення до укладеного договору страхування та перестрахування, яке містить узгодження змін між сторонами до раніше узгоджених умов.

Аквізитор – співробітник (агент) страхової компанії, в обов'язки якого входить залучення нових клієнтів й укладення нових або поновлення діючих договорів страхування (здебільшого з фізичними особами).

Аквізиція – діяльність страховика чи страховогопосередника щодо залучення клієнтів і укладення нових договорів страхування.

Акт страховий – письмовийдокумент, який засвідчує подію або випадок, що відбулися. У практиці страхування є офіційним документом про причину, дату, місце пошкодження або втрати майна, розмір нанесеного збитку.

Андерайтер – висококваліфікований спеціаліст у сфері страхового бізнесу, уповноважений страховою компанією виконувати необхідні процедури з розгляду пропозицій і прийняття ризиків на страхування (перестрахування).

Андерайтинг – процес попередньої оцінки потенціального об'єкта страхування.

Ануїтет – договір страхування пенсій або ренти, за яким виплачується визначена річна сума доходу протягом життя ануїтет замість попередньої

Асистанс – перелік послуг, які надаються застрахованій особі відповідно

до договору страхування у натурально-речовій або в грошовій формі через медичне, технічне або фінансове сприяння.

Бенефіціар – особа, на користь якої страхувальник укладає договір страхування, третя сторона – вигодонабувач за страховим полісом.

Біндер – тимчасова форма угоди між страхувальником і страховиком з приводу наступного укладання договору страхування.

Бонус-малус – система надбавок і знижок, яка застосовується у страхуванні.

Бордеро – документально оформлений перелік ризиків, які прийнято на страхування, і які підлягають перестраховуванню; містить їх детальну характеристику.

Вигодонабувач – особа, визначена страхувальником для отримання належних сум страхових виплат у разі, якщо страхувальник (застрахований) не буде здатний скористатися ними самостійно.

Викупна сума – частина резерву внесків на день припинення страхувальником сплати внесків, яка підлягає виплаті йому по договорах страхування життя у разі припинення дії договору. Розмір викупної суми залежить від тривалості часу, який пройшов від початку дії договору страхування і строку на який він був укладений. Викупна сума може бути виплачена страхувальнику, якщо від початку дії договору страхування пройшло не більше 6 місяців. В разі смерті страхувальника викупна сума виплачується вигодонабувачу (спадкоємцям). Розмір викупної суми визначається по спеціальних таблицях, складених страховиком.

Відкритий ковер – форма автоматичного страхування вантажів на тривалий час без визначення будь-яких загальних лімітів чи обмежень.

Генеральний поліс – письмова угода з фіксованою страховою сумою, розмір якої дозволяє покрити страхуванням кілька відправлень вантажів за умови, що про них буде своєчасно декларовано страховиком.

Делькредерне страхування – це форма організації страхових відносин, де кредитори виступають у ролі страхувальників (наприклад, страхування ризику непогашення кредиту, де страхувальником виступає банк).

Дисклауз – норма страхового права, у відповідності до якої страхувальник зобов'язаний негайно сповістити страховика про будь-які чинники, що можуть мати істотне значення стосовно ризику, який прийнятий на страхування.

Диспашер – спеціаліст у галузі морського страхування, який здійснює розрахунки з розподілу витрат при загальній аварії між зацікавленими сторонами.

Застрахований – особа, яка приймає участь в особистому страхуванні, об'єктом страхового захисту якого є життя, здоров'я і працездатність. Застрахований може бути одночасно і страхувальником.

Заява про страхування – письмове або усне повідомлення страхувальника

про намір укласти із страховиком договір страхування.

Зелена картка – назва системи міжнародних договорів і страхового свідчення про страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, які виїжджають у країни – члени цієї системи. Дістала назву від кольору і форми полісу.

Змішане страхування життя – вид страхування життя, при якому страховими випадками є такі несумісні події, як смерть застрахованого протягом дії договору та дожиття його до закінчення терміну договору.

Інкотермс – міжнародні правила, розроблені міжнародною торговельною палатою (МТП) щодо тлумачення комерційних (торговельних) термінів.

Іррейта – напис на страховому документі, що засвідчує виправлення незначної помилки, припущеної при його оформленні.

Клаузула – застереження, що вносяться в договір страхування – «кожний та будь-який збиток».

Колективне страхування – сукупність договорів особистого страхування, які укладаються не з окремими фізичними особами, а з юридичними особами стосовно групи застрахованих осіб.

Конверсія – переведення полісу з одного виду страхування життя в інший.

Кредит довіри – форма захисту, яка пропонується підприємцям від незадовільних фінансових наслідків, збитків, завданих власним персоналом, якому з огляду на виконувани ним службові обов'язки необхідно довіряти майнові цінності.

Ліга страхових організацій України – некомерційне об'єднання страховиків з метою захисту їх інтересів у владних структурах, сприяння розвитку страхового законодавства, підвищення кваліфікації персоналу та інформаційного забезпечення страхових компаній, встановлення контактів з відповідними об'єднаннями інших держав.

Ліміт відповідальності страховика – максимально можлива відповідальність страховика, яка впливає з умов договору страхування.

Майнове страхування – галузь страхування, в якій об'єктом страхування є майно, що належить юридичним або фізичним особам.

Маркетинг у страхуванні – система взаємодіючих видів діяльності, яка спрямована на планування, визначення ціни, а також на рекламу і реалізацію страхових послуг.

Медичне страхування – вид особистого страхування на випадок втрати здоров'я від хвороби або внаслідок нещасного випадку. Договори медичного страхування укладаються в груповому та індивідуальному порядку.

Морське страхування – один з найдавніших видів страхування. Охоплює страхування суден, вантажів і фрахту від різних видів небезпеки під час виконання рейсів. Головні ризики: збитки від вогню, блискавки, шторму та іншого стихійного лиха, від зіткнення суден, посадки судна на мілину,

зникнення судна безвісти тощо. Крім того, морське страхування покриває витрати за загальною аварією, а також втрати, зумовлені крадіжкою і пропажею вантажу. Обсяг відповідальності за морським страхуванням визначається спеціальними умовами.

Моторне (Транспортне) Страхове Бюро України (МТСБУ) – форма об'єднання страховиків, що здійснюють страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Створене в 1994 р. Страховики можуть входити до МТСБУ як повні або асоційовані члени. Вищим органом управління є загальні збори страховиків – членів Моторного бюро. Метою МТСБУ є координація діяльності його членів щодо оформлення страхування і покриття шкоди, нанесеної третім особам внаслідок дорожньо-транспортних пригод на території України, а також за її межами, реалізація договорів, конвенцій і домовленостей з уповноваженими організаціями по страхуванню цивільної відповідальності транспортних засобів інших країн. При МТСБУ для забезпечення виконання зобов'язань його членами перед страхувальниками і потерпілими створені страхові резервні фонди: фонд страхових гарантій; фонд захисту потерпілих.

Непрацездатність – неможливість продовжувати професійну діяльність внаслідок медичного (захворювання, травма, допологова та післяпологова відпустка тощо) або спеціальних протипоказань (карантин, догляд за хворим членом сім'ї тощо).

Нещасний випадок – пожежа, дорожньо-транспортна аварія, катастрофа, отруєння хімічними продуктами чи інша подія, що спричинила смерть або каліцтво застрахованої особи, пошкодження або знищення застрахованого майна.

Нотис – стаття договору, згідно з якою у випадках, коли один з учасників договору (перестраховик або цедент) має намір змінити умови договору або припинити його на наступні рік, він має надіслати своєму партнерові повідомлення про це.

Особисте страхування – галузь страхування, в якій об'єктом страхових відносин є життя, здоров'я і працездатність людини.

Продаж страхових послуг через посередників – продаж за допомогою брокерів і агентів.

Прямий продаж страхових послуг – продаж самими страховиками (в тому числі через філії).

Регрес – право страховика на висування в межах фактично сплаченої страхувальникові суми страхового відшкодування претензії до третьої сторони, яка винна у страховому випадку, з метою отримання від неї компенсації за завдану шкоду.

Редуціювання страхової суми – зменшення початкової страхової суми за договорами страхування життя. Редуціювання страхової суми пов'язане з

достроковим припиненням страхувальником сплати страхових внесків і набуттям ним права на одержання викупної суми. Якщо страхувальник не одержав страхової суми, то страхова компанія може здійснити редуціювання страхової суми.

Реклама – платне, спрямоване на певну категорію потенційних споживачів повідомлення, що здійснюється через засоби масової інформації чи будь-яким іншим способом публічного звертання і агітує на користь певного товару, послуги, марки, фірми, особистості тощо.

Ризик підприємницький – небезпека виникнення матеріальних та фінансових втрат і збитків від проведення підприємницької діяльності, реалізації угод.

Ріторно – частина страхової премії, що утримана страховиком у разі припинення (розірвання) дії договору без поважних причин.

Система граничного відшкодування використовується в тих видах майнового страхування, де страховик має компенсувати збитки страхувальника, обчислені як різниця між заздалегідь обумовленою границею і фактичним рівнем доходів. Ця система поширюється на страхування врожаю, втрат від простоїв у виробництві тощо.

Система першого ризику передбачає повне відшкодування збитків, завданих застрахованому майну, але в межах страхової суми за договором.

Система продажу страхових послуг – канали просування страхових послуг до страхувальників.

Система пропорційна передбачає виплату страхового відшкодування в тій самій пропорції щодо реального збитку, що й страхова сума за договором щодо

Сліп – страховий документ, що використовується для попереднього розміщення ризику у перестраховиків при підготовці договору страхування.

Страхова послуга – товар, що його пропонує страхова компанія страхувальнику за певну плату (страхову премію).

Страховий ринок – особлива соціально-економічна структура, сфера економічних відносин, де об'єктом купівлі-продажу є специфічний товар – страхова послуга, де формується попит і пропозиція на неї.

Страхування авто-каско – страхування, об'єктами якого є вантажні, легкові, спеціальні автомобілі, мотоцикли та інші автотранспортні засоби, що належать юридичним або фізичним особам.

Страхування валютних ризиків – це страхування від втрат у разі зміни валютних курсів. Валютні ризики проявляються при зміні за час здійснення зовнішньоторговельної операції курсового відношення між валютою платежу і валютою, у якій виражені витрати експортера.

Страхування від вогню – один з найбільш традиційних видів майнового страхування, який забезпечує компенсацію в разі заподіяння шкоди майну вогнем, ударом блискавки, вибухом тощо.

Страхування від нещасних випадків – підгалузь особистого страхування. Це страхування проводиться з метою надання матеріальної допомоги

застрахованим при настанні певних несприятливих наслідків

Страховання від перерв у виробництві забезпечує покриття фінансових втрат підприємства у зв'язку з зупинкою виробничої діяльності через матеріальні збитки, заподіяні застрахованому майну.

Страховання відповідальності – галузь страхування, де об'єктом є відповідальність перед третіми особами в разі, якщо їм внаслідок діяльності або бездіяльності страховика буде завдано шкоди.

Страховання відповідальності роботодавця – вид страхування відповідальності, який забезпечує покриття фінансових втрат підприємства у зв'язку з компенсацією

Страховання відповідальності товаровиробника за якість продукції – вид страхування, який забезпечує компенсацію шкоди, заподіяної життю і майну споживача продукції (робіт, послуг) даного підприємства.

Страховання депозитів здійснюється банками з метою забезпечення вкладникам, насамперед фізичним особам, гарантії повернення вкладів у разі банкрутства банку.

Страховання дітей – вид страхування життя, де страхувальниками виступають батьки або інші родичі дитини, а застрахованою – дитина до досягнення нею віку 16 років.

Страховання електронного обладнання здійснюється на випадок знищення, пошкодження або втрати обладнання. Нерідко страхувальник через пошкодження електронної техніки може нести ще більші збитки внаслідок втрати баз даних. Страхованню витрат на відновлення баз даних відводять окремих поліс.

Страховання життя – підгалузь особистого страхування, в якій об'єктом страхування є життя застрахованого. Договір на страхування життя укладається на термін не менш як 3 роки.

Страховання карго – страхування вартості вантажів на всіх видах транспорту без страхування самого транспортного засобу.

Страховання каско – страхування вартості засобів транспорту (суден, літаків, залізничних вагонів, автомобілів) без урахування вантажів.

Страховання космічних ризиків – страхування майнових інтересів у космічній діяльності. Воно охоплює космічні програми, розробку і запуск одного або серії супутників, проведення експериментів у космосі, життя і здоров'я космонавтів і наземного персоналу, втрату доходів, відповідальність перед третіми особами.

Страховання кредитів – вид страхування, об'єктами якого є банківські позики, комерційні позики, зобов'язання й гарантії за кредитом, довгострокові інвестиції. Страховання кредитів має кілька варіантів, а саме: а) страхування ризику непогашення кредиту. В цьому разі страхувальником виступає банк-позичальник, який страхує кредити, видані, як правило, усім клієнтам; б) страхування ризику відповідальності за неповернення кредиту. Страхувальником є особа, яка отримує в банку кредит; в) страхування ризику неплатежу, коли страхувальником є продавець постачальник, який страхує від ризику неплатежу суму, що її покупець має сплатити згідно з контрактом за

товари, поставлені в кредит.

Страховання майна громадян – комплекс видів майнового страхування фізичних осіб. Включає страхування будівель, домашніх тварин, домашнього майна і легкових транспортних засобів, приватних колекцій. Головні ризики – знищення, втрата або пошкодження майна внаслідок стихійного лиха, вогню, аварії водо- чи електроопалювальних систем, крадіжки.

Страховання пенсій – вид особистого страхування, за яким страхувальник бере на себе зобов'язання сплатити одноразово або в розстрочку протягом кількох років страхову премію, а натомість страховик зобов'язується періодично виплачувати страхувальникові (застрахованому) пенсію протягом обумовленого терміну або довічно.

Страховання професійної відповідальності – призначене для покриття збитків, завданих третім особам, внаслідок помилок і упущень таких посадових осіб, як адвокати, архітектори, аудиторів, бухгалтерів, нотаріуси тощо. Страховання професійної відповідальності поширюється на певний період часу.

Страховання ренти – вид особистого страхування за кордоном, за яким страхова компанія зобов'язується сплачувати застрахованій особі у встановлені строки регулярний дохід.

Страховання суден – охоплює страхування корпусу судна (включаючи машини і обладнання), фрахту та деяких інших витрат, пов'язаних з ризиками плавання на морях, річках та озерах.

Страховання тварин охоплює добровільні види майнового страхування вартості тварин на випадок знищення, загибелі або вимушеного забою. Страхові випадки – стихійне лихо, інфекційні хвороби, пожежа тощо.

Страховання технічних ризиків – комплекс видів страхування, що включає страховий захист на випадок будівельно-монтажних ризиків, страхування машин від поломок, страхування електронного й пересувного обладнання, страхування інженерних споруд.

Страховання туристів – є обов'язковим і здійснюється суб'єктами туристичної діяльності на основі угод зі страховими компаніями, які мають ліцензію на таке страхування. Страховання туристів передбачає покриття медичних витрат у разі нещасного випадку.

Страховання урожаю сільськогосподарських культур – вид майнового страхування. Страховання здійснюється на випадок втрати врожаю сільськогосподарських культур внаслідок, заморозку, граду, зливи, посухи, повені, пожежі та низки інших ризиків.

Страховання фрахту здійснює судновласник або вантажовласник. Якщо інтерес в страхуванні фрахту має судновласник, він реалізує його одночасно з страхуванням судна укладанням додаткової угоди до полісу страхування судна. Коли в страхуванні фрахту більше зацікавлений власник вантажу, то він оформляє це страхування в такому самому порядку, як і страхування вантажу.

Страховання цивільної відповідальності – страхування, при якому страховик бере на себе зобов'язання сплатити страхувальникові суми, пред'явлені йому відповідно до закону і в межах юридичної відповідальності страхувальника перед третіми особами.

Страховання ядерних ризиків – вид страхування, який передбачає відшкодування матеріальних збитків або шкоди, завданої особі внаслідок радіоактивного впливу, зумовленого непередбаченими обставинами при виробництві, зберіганні й транспортуванні радіоактивних речовин.

Сюрвейєр – експерт, який здійснює огляд судна, вантажів та іншого майна, що приймається на страхування. На підставі висновку сюрвейєра страховик приймає рішення про укладення договору страхування.

Тимчасова непрацездатність – неможливість виконувати роботу протягом невеликого проміжку часу внаслідок погіршення стану здоров'я. Тимчасова непрацездатність поділяється на повну і часткову.

Товарний кредит – операція делькредерного типу, що передбачає відшкодування втрат, які настали внаслідок невиконання короткотермінових кредитних вимог з товарного постачання та надання послуг.

Транспортне страхування – узагальнене поняття при страхуванні всіх видів транспортних ризиків. Транспортним страхуванням можуть бути охоплені як самі транспортні засоби, страхування вантажів, а також відповідальності перевізника перед третіми особами, у тому числі й пасажирями.

Узгоджена вартість – повна вартість повітряного судна, включаючи двигуни, прийнята за взаємною угодою страховика і страхувальника. Узгоджена вартість не може перевищувати вартість нового повітряного судна цього типу, існуючої на день укладення договору страхування.

Фрахт – плата за перевезення судном вантажу і пасажирів.

Хеджування – метод страхування валютних ризиків від несприятливих змін курсу валют в майбутньому.

Чартер – документ, що засвідчує наявність і зміст договору фрахту між перевізником і фрахтувальником.

Шедула – основний розділ полісу страхування повітряних суден, який містить інформацію про учасників договору страхування, експлуатантів, вигодонабувачів, екіпажі і повітряні судна, що приймаються на страхування, страхові суми, франшизи, терміни страхування тощо.

Шомаж – страхування втрати прибутку та інших фінансових втрат, пов'язаних із зупинкою будівельних робіт в результаті настання страхового випадку.

ЛІТЕРАТУРА

Законодавчі та нормативні акти

1. Кодекс торговельного мореплавства України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1995. №№ 47,48,49,50,51,52,ст.349. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-вр>. (дата звернення: 15.09.2019).

2. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів) : Постанова Кабінету Міністрів України від 07.12. 2016 р. №913. URL : <https://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/913-2016-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

3. Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті : Постанова Кабінету Міністрів України від 14.08.1996 р. № 959. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-96-п>. (дата звернення: 20.09.2019).

4. Про затвердження Положення про особливі умови діяльності страхових брокерів : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.1999 р. №747. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/747-99-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

5. Про затвердження Положення про порядок і умови обов'язкового особистого страхування працівників відомчої пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд) : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.04.1995 р. № 232. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232-95-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

6. Про затвердження Положення про порядок провадження діяльності страховими посередниками : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.1996 р. № 1523. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1523-96-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

7. Про затвердження Положення про порядок та умови здійснення обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.09.1996 р. № 1175. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1175-96-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

8. Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.03.2002 р. №402. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/402-2002-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

9. Про затвердження Порядку та правил обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.10. 2002 р. № 1535. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/676-2017-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

10. Про затвердження Порядку та правил обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, що може бути заподіяна третім особам : Постанова Кабінету Міністрів України від 09.09.2002 р. №944. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/944-2002-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

11. Про затвердження Порядку та правил обов'язкового страхування врожаю сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень сільгосп підприємствами державної форми власності та врожаю цукрових буряків і зернових культур сільгосп підприємствами всіх форм власності : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2002р. №1000. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1000-2002-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

12. Про затвердження Порядку та правил обов'язкового страхування сільськогосподарських тварин : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.04.2003р. №590. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2003-п>.

13. Про затвердження Порядку та умов обов'язкового державного страхування спортсменів вищих категорій : Постанова Кабінету Міністрів України від 31.05.1995 р. № 378. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/378-95-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

14. Про затвердження Порядку та умов обов'язкового страхування медичних працівників та інших осіб на випадок зараження вірусом імунодефіциту людини при виконанні професійних обов'язків : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.10.1998 р. № 1642. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1642-98-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

15. Про затвердження розмірів страхових платежів за додатковими договорами обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2004 р. №539. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/539-2004-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

16. Про затвердження Тимчасового положення про товариство взаємного страхування : Постанова Кабінету Міністрів України від 01.02.1997 р. № 132. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132-97-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

17. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 р. №1057-IV. URL : <http://www.rada.gov.ua/>. (дата звернення: 15.09.2019).

18. Про обов'язкове страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.06.2003 р. № 953. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/953-2003-п>. (дата звернення: 15.09.2019).

19. Про порядок утворення та державної реєстрації Авіаційного страхового бюро і Морського страхового бюро : Постанова Кабінету Міністрів України від 16. 04. 1997 р. №450. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/561-98-п>. (дата звернення 15.09.2019).

20. Про страхування : Закон України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 18. ст. 78. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>. (дата звернення: 15.09.2019).

Основна:

1. Антонік В.І. Страхування та страхові послуги у господарській діяльності : навч. посіб. Кривий Ріг, 2015. 711 с.

2. Базилевич В. Д. Страхування : навч. посіб. Київ, 2011. 340 с.

3. Безугла В. О. Страхування : навч. посіб. Київ, 2008. 230 с.

4. Внукова Н. М. Успенко В. А., Временко Л. М. Страхування. Харків, 2004. 371 с.

5. Вовчак О. Д. Страхова справа : підручник. Київ, 2011. 354 с.

6. Вовчак О. Д., Завійська О. І. Страхові послуги : навч. посіб. Львів, 2012. 656 с.

7. Говорушко Т. А. Страхові послуги : підручник. Київ, 2011. 376 с.

8. Кропельницька С. О., Плещ І. І. Страхові послуги : навч. посіб. Івано-Франківськ, 2014. 390 с.

9. Пікус Р. В. Страхування : опорний конспект лекцій. Київ, 2015. 275 с.

10. Плиса В. Й. Страхування : навч. посіб. Київ, 2015. 391 с.

11. Рябенко Г. М., Сіренко Н. М., Кравченко А. С. Страхування : навч. посіб. Миколаїв, 2014. 399 с.

12. Стожок Л. Г. Страхування : навч. посіб. Київ, 2005. 162 с.

13. Фисун В. І., Ярова Г. М. Страхування : навч. посіб. Київ, 2011. 232 с.

Додаткова:

1. Говорушко Т. А. Страхові послуги : навч. посіб. Київ, 2008. 450с.

2. Осадець С. С., Артюх Т. М., Гаманкова О. О. Страхові послуги : підручник. Київ, 2007. 464 с.

3. Пластун В. Л. Страхові послуги : навч. посіб. Суми, 2008. 260с.

4. Пластун В. Л., Журавка О. С. Страхові послуги : методичні рекомендації щодо самостійної роботи студентів заочної форми навчання. Суми, 2016. 230 с.

5. Фурман В. М. Страхування : теоретичні засади та стратегія розвитку. Київ, 2011. 296 с.

6. Яворська Т. В. Страхові послуги : навч. посіб. Київ, 2008. 350 с.

7. Яворська Т. В. Державне регулювання страхового підприємництва в Україні. Львів, 2012. 420 с.

Інформаційні ресурси:

1. Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>. (дата звернення: 15.08.2019).
2. Ліга страхових організацій. URL : <http://uainsur.com/>. (дата звернення: 05.12.2018).
3. Моторне (транспортне) страхове бюро України. URL : <http://www.mtsbu.kiev.ua/>. (дата звернення: 15.08.2019).
4. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України. URL : <http://www.dfr.gov.ua/>. (дата звернення: 15.08.2019).
5. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 № 85/96–ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 18. ст. 78. Дата оновлення 20.08.2018. URL : <http://www.rada.gov.ua/>. (дата звернення: 15.08.2019).
6. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*, 2002, № 1, ст. 1. Дата оновлення 21.06.2018. URL : <https://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2664-1414&key=4/UMfPEGznhhkFW.ZiTkeV/THI4ows80msh8Ieб>. (дата звернення: 15.08.2019).
7. Форіншурер – Інтернет-журнал про страхування. URL : <http://forinsurer.com/>. (дата звернення: 15.08.2019).